Ингуш. 1-Г/1 I-VI N1-78(7) 1-69-1543
КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР 813-12/196

КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ОРШОТ, 1 ЯНВАРЬ, 1968 шу. № 1 (4482). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхерчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

СОВЕТСКИ ХАЛКЪА

КЕРДА ШУ ДАЬКЪАЛА ДУВЦАР

Ерригаш а массехк минут мара яц хьагIадоагIача кердача шеран вайнех юкъейнсар. Дикача уйланца, раьза хиийа накъадоаккх вай дIадода 1967 шу. Даим халкъа дегашка латтаргда из Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце—коммунистически эра календара эггара сэагIчи оагIонех цхьанне — 50 шу дизара шу а хинна.

Советски халкъ Октябра юбилейга дера творчески низех диза а дийн хьамсарча Коммунистически партена гонахьа аййха-кхотадена а. Ленина васкетех кIоаргга дог тийча а долаш.

Социализма сийлахь-йоккхий коталонаши коммунизма идеалаш чакхъяхар духьа дерригача халкъа карагIдьнна цIаккха а сийле йовргйоаца гIулакхи къьгта хьахьокхилга а хинна дIаэттар Советски паччахьалкхен ах бIаь шера юбилей. Вай къовсамен коталонийн сийлахьча итогаша доккхал дайт советски нахага низ болча социалистически Дай-мехках.

Къахьегама деношка хьахулаш мел дола хIама — заводаши электростанцеши, кхашкара дика хьувкъам а низ бола космически кемаш а, наха чубиха хьалдеча цIеной керда районаши школаши — из ба советски халкъо кIаьд ца луш творчески уйла яхи хIамаш хьакхолаш дола гIулаккаш дарахи хьахинна сом. Вай болхлой классо, колхозни ахархоша, интеллигенце, вай сийлахьча кагирхоша, советски кхалкаха хьалхагIа а хьахьийкхед, хIанз а хьокх керда общество хьалъеча бIарга ца дайнача тайцара чIоагIа ниваш тIадохийтеши хьинар ца кхоедеши шоаш хилар. Социализмана карагIдьнна сийлахьдоккхий хIамаш тешщаме лораду вай майрача ГIерзашцарча Низаша.

Шийна карагIа мел дувлача хIамашца XX-ча бIаьшерен низза волча турпала—юхаяргвоацача революционера, кIаьд ца луча къахьегамхочун, коммунистически хьисапий ларда тIа общество кердаяккхара тIехьарча чIоагIагIа волча къовсамхочун сийле яьккхай шийна советски саго.

ДIадахача юбилейни шеро керда доккхий толамаш дера халкъа боахамеи культуран дерригача доакъошка. Йохаргйоаца вежарий цхьоагIо йолаш, хьашташи лерхIараши цаIаш хиларца кхотабенна болча, дуккхача къамех латтача Советий Мехка къахьегамхоша толаме чаккйоах КПСС XXIII-ча съезда решенеш. Городийн юртийн къахьегамхоша лакхха аййьй социалистически яхьа байракх, хьинаре къовсам лоаттабу сийлахь-доккхача денна — В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз бIаь шу дизара баха боагIача тайпара накъабахар духьа, халкъа боахам дегIаккхуалара пхе шера план ханал хьалха, 1970 шера 7-гIа ноябрь хьатIаотталехьа, кхоачашьяр духьа. Мехка экономика дегIаккхуалара темпаш сих а еш, кхы тIа а вIаштIехьдоахаргда вай халкъа вахара боарам дIахо лаккбелга, Iилмеи культуреи тоаделга.

ХIара доагIача кердача шеро хоаш лерхIаноа —коммунизмана гаргакхоачаду вай. ГIоал ца доалаш гIоргда вай Октябра коталоний накъаца. Вай бе доаил тешаме къулба — марксизм-ленинизм. Вай и тохкамех чакхъяьнна баьчча — Ленина парти.

Вай цIеной ниIарех чудоагIа 1968-гIа шу.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лаккхерча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето керда шу дег тIара даькъала дувц шун, деза новкъостий, керда толамаш доахалда оаш къахьегамо, дешача, творчестве, дерригача шук шоай вахаре.

Кердача шера накъадолхаш, вай, доттагIал тIехь кердача шераца даькъала а дувцаш, дика мел дар хилар ловш ловца боакх социализма мехкий халкъашта, коммунистически болхлойн партешта, къахьегача ахархошта, къонача къамий паччахьалкхений халкъашта, империализман колониализман Iазапа духьала къовсам мел лоаттабраштa.

Къонахчал долаш вежарашка долча вьетнамски халкъо хоадамболлаш дола толамаш дахар лов америкаыски агрессорашта духьала, шоай даьхен паргIатои из кхычарех тийша хIама ловцаш хилийтари бахьан долаш лоаттабеча турпалерча къовсаме.

Реакцен тIемен низашъэша а деш, машара, демократе, къамаш кхычарех тийша-хIама ловцаш халара, социализма низаша керда коталонаш йоаха шу хилда хьатIадоагIа шу.

Машарен коммунизма коталони духьа вай халкъо керда къахьегама коталонаш йоаха шу хилда 1968-гIа шу!

Кердача шерара тхоай эггара хьалхара кад турпалерча советски халкъа хьамара, цун сийлахьча авангарда—ленински парте хьамара, социалистически Даьхе тоеуйла аьнна, вай башха-дикача кхоанен хьамара текъабу оаха!

Керда шу даькъала хилда шун, кердача иразаца лахалда шо, деза новкъостий!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ	СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	СССР МИНИСТРИЙН СОВЕТ

Н. Кобиашвиле фотомонтаж.

Ахьмад ХАМХОЕВ.

МАРША ДОАГIАЛДА ХЬО, КЕРДА ШУ!

Лаьтта хьаьндеш, дегаш
къондеш
Керда шу вайна доагIаш
да,
ДоагIача шерца ловца
боакккаш
Са илле оаз екаш я.
Беча балха аьттув балба
Коталонаш йоахарий,
Къахьегама бIу ца
къожош
Хьинар долаш латтарий.

Ираз, беркат хьоца хилда,
Маьрша доагIа керда шу.
Дега тоамбеш кхоане
хозьеш
Хьаьнал доагIа мерза шу.
Айде, текъаде чхьагIара
пелаш
Таханара деза ди
хестадеш,
Кхы а чIоагIагIа айде
пелаш
Вай турпалхой даькъал
беш.

ГуржегIара лоам оаххараш

ГуржегIарча лоаман даькъаца хIанзара инженерин гIирсаш хьаллулургдац кIоаргга лоамех чувахха везаш дола гIирсаш хьалдеш ца хилча. Лоам оаххараша дакъа лоаи транспортни накъаш доккаш хилча, массача хиний аьлешки гидроэлектростанцеш йоккаш хилча гIишлошъераштa новкъостала боагIа уж кхьдола лоархIамера гIулаккаш доча хана.

Алхха укх тIеххьарча шерашка «Тбилтоннельстрой» яхача треста № 212 йолча гIишлош-монтажни поезда коллективо эксплуатаце дIаеннай тIехдика лаьрхIа йола Военно-Грузински наькъа тIара тоннелаш, лакхача лоам тIа ула лача Рица яхача Iам тIа бодача наькъа тIара лов сецаду галерея. Закавказски машинанакъа форда йистерча цхьан участке лаьтта чу ца херийта галерея. кварельски лаьтта кIалхарча чхьегIар лоаттадеча хранилища шиъ тайпара комплекс. республика тайп-тайпарче районашкара ирригационни объекташ.

Цу треста боаллошен специалисташен дакъа лоаи Абхазе курорташ тоаеча. Цар новкъосталца 1967 шера Сухумера гаьна доаллаш хьалдаьд «Эшера» яха салоIа цIа. Абхазе столице, эггара дукхагIа нах хулача Черноморски автострада участкашка лаьтта кIелгIолла гIаш чакхауллa накъаш дехкед. Новый Афон яхача курорте яккха йоланьй Иверски лоамин хозаешта — сталактиташеи сталагмиташеи егача лаьтта кIалхарча залий анфиладешта туристаш тIанхоачаберг болаш йола тоннель.

Лев ГОЛЬДИНОВ.

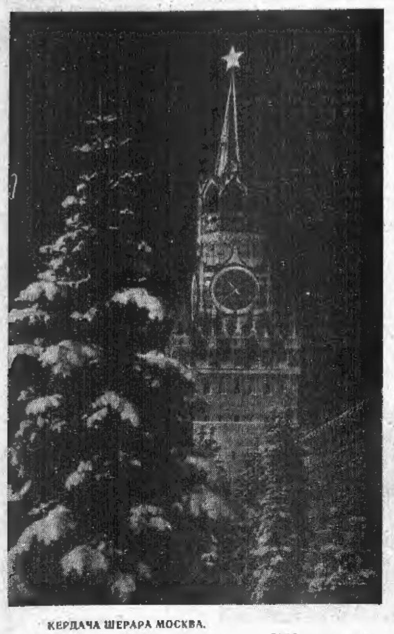

КЕРДАЧА ШЕРАРА МОСКВА.
В. Савостьяновен, Е. Кассинен сурт. ТАСС фотохроника.

Кердачох беркат даьннад

Ши-кхо буте хьалха Грозне трикотажни фабрике архаеца доладьд продукце керда тайпаш. Уж я спортивни костюмаш, берий ползункаш, пхаралаща еча кхалнахьа комбинацеш. Наьха безам чIоагIа тIаозаш а из продукци, ха яккхийтац цунга грознехцаша тикашка.

Иштта наьха хьаштам кхоачалдара шоай низ ца кхобеш къахьег фабрика болхлоша. Шера план ханал хьалха кхоачашьяьй, 42 эзар сом пайда баьб паччахьалкхенна. ХьатIадоагIача шера производстве шеръян керда къахьегама толамаш дахен социалистически декхараш тIайпад фабрика къахьегамхоша. Шоай дош кхоачашде хIанзе а къахьегама вахте эттаб фабрика болхлой. Нормаш 120—140 процент кхоачашьо трикотажникаша Р. Котиковас, Д. Галаевас, К. Петросовас, Л. Калоевас, кхыдар.

Р. ХАДИСОВ.

Контрольный экземпляр

ШЕРА ПЛАН— ХАНАЛ ХЬАЛХА!

СССР ЦСУ ХВАМ

I

[illegible]

II

[illegible]

1967 шу [illegible] 1 [illegible]

ВЛКСМ ЦК ПЛЕНУМ БОЛХ БАЬ ЯЬННАЙ

ВЛКСМ ЦК кхоалагIча Пленума 27-ча декабре дIахо а йийцар студенчествана коммунистически кхетам балара лаккхерча школа комсомоло беча балха опыт.

Пленума дош хаддаш къамаьл дир ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара С. Павлова.

Пленума сецам тIайийцар «Студенчествана коммунистически кхетам балара вузий комсомольски организацей балха хьакъехьа».

ХьатIадоагIача шера Софе хургйолча «Кагирхойи студентийи Дерригдунен IX-ча фестивале советски кагирхоша дакъа лацара хьакъехьа» доклад йир СССР кагирхой организацей Комитета председателa В. Ярова. Цун докладах лаьца а иштта сецам тIайийцар Пленумо.

Организационни дешашка хьежар Пленум. Партейни балха тIа водаш хиларца духьадена ВЛКСМ ЦК бюро члена декхарех мукъаьккхав О. Черкезия. Комсомоле хьинаре балх барах ВЛКСМ Почетни знак еннай цунна. Бюро членалла хержав Г. Елисеев, бюро члений кандидаталла — В. Житенев. ВЛКСМ ЦК членалла кандидат хинна С. Арутюнян ВЛКСМ ЦК членалла хержав.

Цу тIехь ший болх чакхбаьккхар ВЛКСМ ЦК кхоалагIча Пленумо.

МИКРОБАШ А... МЕХКДАЬТТА А

Мехкдаьттен газа лоаьна кийча тIехдика гIончий а бактереш. ХIанз хоаш да, метана, пропана кха газ мистъеш йола бактереш тоъал дукха мехкдаьттен газа доаллача моттигашка тIерча хашцен поронашцен мера хулаш ца хилав.

Микробиологеца дакъача цу земех пайда а эцаш, биологеша хIанз юкъекхуал «хим-бактериальни» схема. Тайп-тайпарча моттигашкарой пхакарлача хиний обазецаш хьа а хоржаш. тохкамаш дераштa хов пооцаи мистъеш йола бактереш царца меллай. Аналиэаш тIехьаIа хьакхаьча даннеш карта тIа дIатIе а яьа, цу тайпара чулоаш кIоарга буруш тIахораш мехкдаьтта лаха мегаргдолаш йола район.

Опыто хьахьекхачох, микробиологически тохкама даннеш кIоарга буоуш а тохаш скважинаш йоахача хана бIаьннех саткъа аьттув болаш хилар.

А. ПРЕСНЯКОВ.

КЕРДАЧА ШЕРАРА ИНТЕРВЬЮ

БЕРКАТЕ ЛАЬТТА

П. ЛАТУНОВ,
МалгIабика района «Кавказ» яхача колхоза шоллагIча боахама заведующий.

ХьатIакхчачад керда шу. ХIара саго ши-ший тайпара дездергда из цIей. ДIадаха шу дикача къахьегама толамашца белгалдаьккхараша шоаш даьр лоархIаме долга а хоаш дег тIара салоIаргда. ТIаккха оаш а цу тайпара деадe тарлу-кх цIей?

— Хьахетачох Iа яххача тайпара е цIей деаде бокъо йолаш я тха коллектив. Хьинаре къахьийгар коллективо — тIеххоачашдаьд хьалхашка латта социалистически декхараш.

— Хьай ха яле мадарра дувцал шоай балхах лаьца.

— Укх юбилейни шера Даьхен амбарашка 12610 центнер ялат чутессаш оаха — планал 510 центнер дукхагIа, хIаьта дIаенний 9500 центнер шекара свекла (кхо план). Хьалха дIаихача шерашка тха боахаме цIаккха а укх шера санна дика хьувкъаьльац уж культураш. ХIара гектара тIара 21 центнер кIа, 24 центнер мукх, 50 центнер фуалъаьккха хьажкIа, кхо бIаь совгIа центнер шекара свекла чуера Иван Иванович Герасименко звенос. Белгалбаха боагIа хьажкIаш лелаеш бола Бахчинов Владимир, Грищенко Иван. Хьалхарчо гектара тIара 55 центнер, шоллагIчо 43 центнери фуаллъаьккха хьажкIа кхейир. Иштта беркат даьннад тхона лаьттах.

— Кердача шера шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара фу хийчо хьй оаш?

— ХIаьта из беркат кхы а дебаде лаьрхIад оаха укх хьатIаденачa пятилетка кхоалагIча беккткамерча шера. Ялаташ чуйца доаллаше а лард йолла доладелар тхо кургболча хьувкъама. Хоаш да, мел хала дар ахархочоа дIадаха аха, гуйре. Дукха даллазар тхона цар дIайха деноц, сахьаташ. Ийкха ха эттача хIара денах тхоай махулла лайда эша хьожар тхо. Ца дойташ ялаташ чу а йиша эзба лаьтта ала доладелар тхо. 700 гарга гектар аха кийра тха эзба. Аханза йиса 300 гектар хIанз Iай а болх бе йиш йолаш дича оахаргда оаха, дIахходачийтаргдац бIаьстанга. Цудухьа сахбенна тракторий, инвентарь кийчеш ба тха, механизатораш хIанз. Боахаме йолча 20 тракторах 10 хIанзехьа а ремонтера яра а яьнна боахаме балхаш дещ я. Царца кхашка дIатуве оаха калийна тух, минеральни а, органически а удобренеш. Тешшаме вла йиш я тха коллективо декхараш толамца кхоачаш дергхиларах.

ДАГАДОХА ДУКХА ДА

П. МЕСТОЕВА,
Назрановски № 432 йола ПМК штукатурийн малярийн бригадир

Дукха да юбилейни шу дагалоххийтаргдола хIамаш тха къахьегама вахаре. Назране дIачубоддача асфальта наькъа йистте дагIа 64 квартира чуйола цIа хьалдеш хинна ха яр из (хIанз цах бах цу чу, елкаш тIа йоага тайп-тайпара бос бола лампилгаш хьаракъед керах). Шо-оарцагIа ца доало керда шу хьатIаладехьа цу чу пай баха ховче тамаш я. ПМК коллектива дейна дош а дохкаргда аьнна, сан мера тхо долча. Цу хана тха бригада хIаьтта дIайолаьь цхьа гIишло йотташ яр. Керда шу хьатIаккхача цхьа бутт ха мара йисацийр, хIаьта цу цIагIа ше деза штукатурни малярнийн балхаш 2—3 бетта далла дар.

Фу дергдар оаха, 15 кхалсаго, из санна декхар хьалхашка эттача? Дагалхьар со сай новкъосташца. Гуш дар уж тIехьашка ца бала чIоагIо яь бaлга. Цу тIа тхога хьакхайкадир из балхаш деча аккордно - премиальни хьисапе алаший терга аьнна.

Къахьега доладелар тхо. Цигта хайра сона безам тIа а баха эшаца а хоаш саго болх беш хилча мел хьинар тIакхетт.

Дизза кхо кIира далале оаха цу доккхача диэза вIаштIардаьча цIагIа штукатурка яь а массанахьа басараш хьехха а даьннал тхо аьнна хоам бича цецбаьнибар тха механизированни поденна кулгалхой.

Цу цIагIа хIанз Керда шу даздеш болча дезалашта-и на на ха а нег, бакъда тхона йицаургьяц из ха.

Селхан балхара чу а ене Iохайна лгIаш уйка яьар из: массе квадратни метр венашта штукатурка хьй, мел басараш хьехад тха бригада уж балхаш дIаделадаьча лаккхача шера тIеххьарча пхе бетта. ПхьагарIйча хилар 58 эзар квадратни метр яь штукатуркен 48 эзар квадратни метр хьекха басараш. Йахо арифметически счето хьахьекх тхех хIаране юкъера лаьрхIача сменах 26—27 квадратни метр штукатуркен (норма — 16), 43 квадратни метр (норма — 35) басараши хьекхаш хиннилга.

Дукха дувца йиш йолаш да юбилейни шерах лаьца. Цуни нийсбе хьожаргья тхо тхоай къахьегам дIахо а.

МЕЛ ЭШАР ДОЛАШ ДА

ХIАРА денна баьчча балха ктог ю ди чаккхдоаллаш, тIаккха гучадоал даьр кIеанга ца хилар, хIаьта а кхоана де дезараш кхы а дукхагIа да. Иштта хьагучалоал шера баьчча балхах хьахиннар а. 1967 шера дукхха хIамаш карагIдьннад МалгIабикерча мехкадьттахошта КПСС XXIII-ча съезда решенеш чакхйоахача, пачхьалкхен план кхоачашъеча, цхьабакъда, вахаро хьалхадоах хьагIадоагIача шера тха де дезараш кхы а дукхагIа хилар, хIаьта 1967 шера даьчча балхех хьахиннарашна хьалькх уж кхоачашде торонаш йолаш тхо долга. Эшар хIама дац производства деррига низашк средствашк вIаштIехьдах а сарцагIдаха а хар мара.

МалгIабика мехкадьтта - промысловни управленена чуйоагIа мехкадьтта доадача керттерча промышленни предприятеш, промыслайн совгIа кхы кIеаигагIча лоархIаме йоаца гIонна йола звеньяш а йолаш йола тайп-тайпара комплексни предприятеш.

Ерригача конторайн цехийн коллективашца шоай къахьегамца белггалара дакъа лоацал мехкадьтта - промысловни управлене керттера декхар кхоачашдар. Мехкадьтта даккхарем цунна реализаци ярен план кхоачашъяр дукхьа лоаттабеча къовсама юкъе. Цу декхарах дика лоархIабаьб МалгIабика района мехкадьттахой 1967 шера. Ер да шера цар баьчча балхах хьахиннар.

Мехкадьтта даккхара план 28 декабре кхоачашъяьй, хIаьта газ яккхара — 27 декабре. Планал совгIа даьккхад 57400 тонн мехкадьттен 47 миллион кубически метр гази. 11 бетта болх биеча баьккха пайда 776 эзар сом хилар. Къахьегама овсарле закхъяра план 2,3 процент тIехкхоачашъяьй, тонн мехкадьтта даккхарга дIабоьда мах 2,7 процент лохбаьб.

11 бетта 90 геолого - технически мероприяти чакх а яьккха, цар чотах кхы тIа а 40 эзар тонн мехкадьтта даьккхад. Эксплуатане дIаденнад 2013 квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош керда хьаяьь тайп-тайпара 25 объекти.

Планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка боах беш йолча НПУ предприятей кулгалхой керттерча производственни фондех дикагIа а материальни ресурсех кхомегIа а пайда эца баьнаб.

Цхьан шера реализаци яьй 22,2 эзар сома мехха йолча боах беш йоадачек совйолчек оборудованина. ВIашагIъеллай материальни поощрене фонд, производство дегIаккхувлара фонд, социально-культурни мероприятейн чуIе цIенош хьалдарен фонд.

Цхьан промышленно - производственни болххочун юкъера алапи 1966 шерарчул 6,4 процент лакхленнад 1967 шера.

Планал совгIа баьккхача пайдах кIеанга новкъостал хиннад районна школаштеи больницаштеи. Цунах царна ахча хьажадаьд инвентарь, оборудовани эца, эшаш ремонт е, спортивни майдан яхка.

МалгIабика мехкадьттахой къахьегама 1967 шера даккха мах баьб мехкадьтта промышленноста, Министерства а мехкадьттан химически промышленноста профсоюзий ЦК-ас а Советски Iаьдала 50 шу дизара баха боагIача тайпара накъабахара лелаьча социалистически хьье толамаш дихарах памятни байракх ахчан хьалхара премии ялар ца.

РАЙОНА дукхача мехкадьттахой торо хилар вIашагIъеххачь фондашкарча ахчан чотах курорте, салаIа баха путевкаш эца, туристани экскурсанташи бахан вай республика а цун даозонел араьха а хозача моттигашка ахча. Курортех салоIача цIемоникен баха 18520 сома мехха 342 путевка еннай мехкадьттахошта. Пачхьалкхен ахчан чотах 25 экскурси яьй.

1967 шера дукхача болхлойн инженерно - технически болхлойн творчески къахьегам тIаберзабаь хиннаб производства кхоачанех пайда дикагIа эцара, къахьеган Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара. НПУ боах беш а конторайн цехийн боадама гIуллакхашта экономически анализ ю лаборатори, Iилман ларда тIа [illegible] вIаштIехьбоаха лабораторш санна йола лабораторш, промыслай балданта Iилма-техкама анализ ю цех. Цунна юкъе йоагIаргья хIанз мел йола а керда вIашагIйоллар[illegible] йола цхьацха а лабораторш.

ХIанзле а ала йиш йолаш [illegible] лабораторей болх чIоагIа [illegible] хилар. НОТ-а лабораторе [illegible] тайп-тайпара майан [illegible] 42 предложени производства юкъейихьай балха моттиг [illegible] тIехьайоаккхинген [illegible] тоалара, производства эстетикапа, болхлой къахьегача хьалаш тоалара, болхлоита мел болх тIадатт хьожаш фотохронометрашии тохкамий ларда тIа къахьегама лимитш кIеаигдара, материальни наьхен ресурсех пайда дикагIа эцара. Инженерно - технически [illegible] шоаиги болхлой фотографеш дахьал НОТ-а лабораторе предложенех.

1967 шера технико - экономически совет хьажийта экономически анализа лабораторе кийчяьд укх тайпара лоархIаме дешаш: утяжелителаш дIа мел йолх хьажара, зеабата растворах шоадагIа пайда эцара, ЖБТ-е керттерча фондехи материальни ресурсехи пайда дикагIа эцара.

Лабораторе кийчяьча цу дерригача балхаша хьежаб НПУ-рча техники - экономически анализа заседание, царех лаьца оттаьй чIоагIа тIахьожам а лоаттабеш чакхйоахаргйола мероприятеш.

НПУ вIашагIъеллача ЦНИПР-а къоастаде деза, производственни проблемаех совнагIа, кадраш кийчьяра, тха специалистий квалификаци лакхъяра декхаб.

Цу тайпара, къаьнача 1967 шера Iалшка юцаш, ала йиш йолаш да МалгIабика мехкадьтт[illegible] [illegible]олх дика ба[illegible]лар, 1968 [illegible] мехкадьтта [illegible]агIа дика [illegible] дахара ме[illegible] эргаьнца [illegible] даькъе, [illegible] боалла [illegible] кхагаш гучалхарен [illegible] производственни процессаш кIоаргга анализ ярей уж тахкарен ларда тIа къахьегама процессашта автоматизаци механизаци яра даькъе, гIирсаш хьалдара, района къахьегамхой вахар тоадара даькъе кердача шера кхы а дукхагIа [illegible] бе безам хилар.

Района партийни, профсоюзни, комсомольски организацей новкъосталца вIаштIехьдоаккхаргда оаха кердача 1968 шера къахьегама, вахара культурни фронташка керда къахьегама кхталонаш йоахкига.

С. ПЛИЕВ.
«МалгобекНефть» НПУ начальник.

Пхе шера план-ханал хьалха!

ДЕГIААХАРА НАЬКЪ ТIА

ШЕРЛУШИ дегIаухаши латт Нохч-ГIалгIай химически завод. Арахеца басараш тIехь-тIехьа дукхагIа а дикагIа а да. Шоай заводе сий лакха лоаттадара хьинаре къахьегаш я химикий коллектив.

Къаьстта чIоагIа бир болх коллективо дIадахача юбилейни шера. Бахка нах бир дукха карагIдьяннчун парте Нохч-ГIалгIай обкомо, республика Лаккхехьарча Совета президиумо, Министрий Совето, облсовпрофо. Юбилейни памятни байрах дIала лелае еннача массехк предприятена юкъе я завод, цу совгIано дегаш ураоттадаьча болхлоша кхы а чIоагIагIа къахьнйтар дIахо йодача хана, цудухьа сапаргIата ба химикаш хIанз, вай кердача шера цIей деэлча хана. Юбилейни шера план тIехкхоачашъяьй, арахецаш да продукие керда тайпаш. ДIадахача шераца нийсдича 15 процент лаккхеннай къахьегама овсарле, продукцега дIадоадар лохдара чотах кходаьд 47 эзар сом.

Уж толамаш дахара найдане хилар завод шоллагIча ах шера планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх бе яар. Керттера терко тIалхийтаб къахьегамхоша продукцена хамнахьа реализаци яра, хIаьта цу гIулакха лоархIане да арахецача продукце дикал лекха хилар. Дукха мероприятеш чакхъяьхай дахача шера басарий дикал тоара. Автоматизаци механизаци яьй дукхача балха процессашта.

Къаьстта дукха хушаемш хинная басараш деча цехе. Цеха кердача некемене хьа а яь эксплуатаци [illegible] а кхоалагIа каскадно-поточни лини. Болхлой штат дукхагIа а ца еш укхаза дукха кукхагIа арахец хIанз басар. Тоаенная продукце дикал а. Цунна дола тоехал за укх тIеххьарча шин шера заводе цхьаякха реализаци ена ца хилар.

Сохаха завода коллективо хьае йолайир керда кхо продукце. Уж я наха хIара денна эше хIамах: никалита хьекха ярем, «Гигиена», «Эвапир» яха препаратеш. Цу тайпарча продукце тайпаш кхы а арахеца дерзI. Иштта кастта нахага дIахоачаргья «Инстор» яха хIамаш цул препарат. ГIалашка заводе вIаьда арахецаш ца [illegible] дIаьхахха маьа ца дезаш кийча доаа хьаьна басараш хьаде кийчлуш я коллектив.

Тахан, керда шу дIадолаьча дийнахьа дукха дог дегIа заводе де эрхIачех хьаша. Маьлара, дегIаахара наьакъа тIа я хIане предприяти. Иштта, укх шера йистейоаккхаргья саьйка дIайолаль шунаш еча цеха еш йола реконструкция. ЙоккхагIа хургья хьега кхоххадеча пишка объем, дIахоттаергья ЛАМ-2 яха формовка еш йола машин. Цу мероприятеш цIендаь дIадоахаргда кулганица ду баьхин, мукъаводанех 17 саг. Оборудовани пишкен овсарле лаккхургья 15 процент, цунца цхьана лаккхургья къахьегама овсарле а. Дикка толхургья шунай дикал. Проектни мощность кхардерзаьччуд тIехьагIа цена арахецаргья 8 миллион шуна.

Укх шерре завода цхьоалагIча цехе хьадерга хоача басараш. Ерригача балха процессашта механизаци е лерI, кердача схемах вргаьяьххa товаргья линеш, арахецаргда эмалех басараш. 1968-ча шера болхлошта хьалъергья лертIа гигиена хьадаьш дола бытовой помещени.

Керда шу тIаьхоачаш хиннаб къахьийгар И. Д. Парагульгова кулгалдоча басараш деча цеха коллективо. Уж ба коллективашта юкъерча социалистически яхье хьалхалаттараш. Ше-шиь балха тIа хьалхаьяло къахьийгча наха юкъе цIи лекха еза слесарь-наладчика А. С. Карсукова, белильни участка аппаратчика И. И. Хачиева, оператора Е. И. Нереведенцева, басараш деча цеха воккхагIа волча аппаратчика А. Верезнова, аппаратчицай Б. Васнукаевай, болхлочун А. С. Григорьевай хьалхара.

Пятилетка задани 1970 шеро вархIаагIча ноябрен хIаьта укх шера план 25-ча декабрен кхоачашъе дьнна шоаш тIаийца декхарех толамца кхоачашдергда химикаша.

А. ТОМАСОВ,
Нохч-ГIалгIай химически завода ди[illegible]

РЕПОРТАЖ

Иштта дIахо а...

Шоашка доккха совгIат — КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракх — хьаьчачуя тIехьагIа республике еттара хьалха дIайолалйир КПСС XXIII съезда цIерагIча Грозненски крекинг - завода болхлоша пхе шера план 1970 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъяра социалистически ях.

Цехашка, установкашка, участкашка кердача низаца баьржаб мехкадьтта продукташ яхар алсамдаккхара, технико - экономически хьоахамаш тоадара бола къовсам. ХIаьта цунах хIамалехьа беркат а хьинна: пятилетка шоллагIча шера задани 18 декабре кхоачашъяьй.

Пятилетка шин шера чухьа къахьегама овсарле планах лаьрхIачул совгIа 5 процент дегIаяьй. Планал совгIа 840 эзар сома пайда баьб.

Дика да толамаш начальник коммунист В. П. Петров, партийни организаце секретарь И. К. Маркушин волча № 1 йолча цеха технологий. Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра баьржача къовсаме ба хьалхарча мутIаре коммунист И. П. Овсянников кертте латтача № 1-2 йолча установка технологаш. Цар пятилетка шоллагIча шера задани 23 ноябре кхоачашъяьй, начальникаш коммунисташ В. П. Чуприновий В. Я Кайдаши болча № 9-10 а № 13-14 а йолча установкай коллективаша 1968 шера февраля чотах болх бу хIанз. 13 декабре дена планал совгIа продукци тел начальник И. А. Кононенко волча № 15-16 йолча установка технологаша.

Производственни процессаш тоаеча доккха дакъа лоац завода рационализатораша. Юбилейни шера завода балха юкъейихьай керда 529 рационализаторски предложени.

Творчески балха юкъе хьинаре дакъа лоац коммунисташа. № 3 йолча цеха воккхагIа волча механика коммуниста Башиев Георгий Семеновича «Центробежни насосий торцовой оахамашка хьекъалу торцовой тIехеваш вIашкаовхийтара йола приспособлени» яхача алхха цхьан предложене пятилетка фонде 10 эзар сом дахийтад (из цун шера йола экономически эффект я). Крекингистий лаккхал деш ба производства хьалхалатта воккхагIа вола оператор Социалистически Къахьегама Турпал А. С. Клепов, воккхагIа бола операторш В. Б. Удалов, А. И. Мулындин, П. К. Бергер, В. В. Губарева, слесарь И. Ласпаев, дукха а кхыбараш.

ХIанз завода партийни организаце чIоагIа оарцагIбоах болхлой, инженераш, техникаш чурча резервах дикагIа пайда эцара, Iилман - технически карагIдийнараш юкъеккхуьнга сихдара, къахьегама овсарле цалаьдаш дегIаухаьта Iалашдара, продукце дикал лакхъяра, пурга хIадодар лохдара.

Цехий юкъанцара партийни организацеш, установкайн участкайн партгруппаш — уж дукхха а болча наьха бокхьалара баьччаш я. Цар пхе шера плана заданеш а пятилетка ханал хьалха, 1970 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъяра тIаийца социалистически декхараш а кхоачашдара хальанза тIахьожам лоаттабу, цу гIулакха наж оарцагIбоах.

Сурташ тIа: (лакхехьа) оператор коммунист А. Кисель (№ 21-1«а» йола установка) мехкадьтта продуктай дукхалла хьожаш ва. ЙоккхагIа йола лаборантка, № 3 йолча цеха парторганизаце секретарь Т. Радочинская газах мел ула водород йоалл къоастадеш я (лохехьа).

В. ДЗИСЯК.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДУ

Юртийн поселковийн Советий болх тоабара 1967 шера март бетта КПСС ЦК-а тIаийпача соцам тIа еннай къахьегамхой депутатий Советий органий болх дIахо эргабаккхарн из тоабаран йола шерра программа.

Иштта кхоачашду тха районе юртий Советаша шоай декхараш?

ДIадахача шера пхиь бетта хиннача къахьегамхой депутатий районни Совета сессе дийцар Советий лоархIам лакхбарах лаьца дош. Де дезаций программа а хиннв дIаэттар цу лоарлIамерча дешах тIаийца хоадам бола решенеш.

Из бахьан долаш укх тIеххьарча хана моттигерча Советий, цар исполнительни органий болх колуш тоабелар. Уж дукхагIа теркам тIаахийта яьлар юрта экономикей культурей дегIайоалаяра.

Моттигерча Советий балха сфера Iалоьмате йоккха я. Дукха да цар терко е еза дешаш. Уж да халкъа образоване, унахцIене, торговли, общественни кхача, наха коммунальни бытовой гIулакх дара, общественни порядок лоаралра санна дола дешаш. Цул совгIа Советаш декхарийла а пхе шера план кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лаца.

Уж дешаш чулоацамо хоадам боллаши кхоачаш тIерт района юртийн поселковийн Советаш.

Цу хьакъехьа Орджоникидзевски, Серноводски, Ассиновски, Карабулакски санна йолча станичина Советашта дукха карагIдаьний.

Общественноста новкъостала, пачхьалкхен средствах дукха йоа ца еш, цар тоаю улицаш, керда тротуараш ехк, хиеп освещенех нах Iалашбара гIулакх тоаду, гаьнаш дIайогI, иштта, кх. дI.

Депутатанеи массазарча комиссешеи партийни боахамо организацешца айхха бувзам лоаттабеча юрта экономикей культурей хьалъеча дукхагIа толамаш хул.

Тахан юрта бахача наха культурно - бытовой гIулакх дар Iалынрте лоарлIамера декхар да. Цулуьа юрта Советаша боккха терках тIаухийт цу лоархIамерча объекташта, цу гIулакха сарцагIйоах колхозаш, промышлени предприятеш. Цар цхьана гульбача средствах тха районе хьалъен а 8 эзар моттига яьохIа районни стадион, «Ломан фе» яха салоIа цIа, райбольница кхо этаж йола корпус.

Районе цхьаь цаI предприяти а колхоз- ил культурно - бытовой объекташ хьалъеча дакъа ца лоацаш.

Орджоникидзевская яхача станице деспромхоз ии гIишло хьалъяьй, царех цаI шин этаж йоккха корпус я, вож — бытовой павильон.

Арашты яхача юрта, Троицкая яхача станице колхозий средствашка [illegible]ьй массехк гIишло.

Юрташ тоаяран культурно-бытовой гIишлош хьалъяран дукха сресташ дIаухийт «Победа», XIX партсъезда, «Коммунизмага бода некъ» яхача колхозаша. Цар хьалъяьй бытовой павильонаш, столовеш, банеш, газопроводаши водопроводаши ехкай.

Культурно - бытовой дешаш кхоачашдарал совгIа моттигерча Советаша шоай организаторски болх тIаберзабе беза колхозийн совхозийн экономика дегIайоалаяра доача дешашта. Цул совгIа юрта Советий керттерча декхарех цаI да колхозаша шоай балха демократически принципаш [illegible] кхоачашъяь, лаьттах нийса пайда эцара, колхозхой бокъонаши социалистически законности лерттIа лелара тIехьа пахадаш тIахьожам лоаттабар.

Белгалдаккха дезаш ца пхьа болча юрта Советаша, вгор хьалха Троицки, Первомайски, Чемульгински санна йолча Советаша юртбоахама производство дегIайоалаяра хIанз а йоагIа терко ца елга, колхозий цхьайолча правленешта юртбоахама артела Устав телхадела.

Боахама кулгалхошта тIадехка декхараш кхоачашде ца а гIерташ юртийн поселковийн Советий исполкомаш декхарийла и юртбоалаиеш промышленни производство дегIайоалаяра цахадеш теркам тIаахийта.

Тха района къахьегамхоша дукха ка йоацаш дениххий социалистически декхараш тIаийцар пхе шера план 1970 шера 7-гIа ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъяр дукхьа. Уж кхоачашдача шоай дерига хьинар тIадахийта деза района Советаша, юрта экономикей культурей хьалъеча дакха хила беза цар лоархIам.

Къахьегамхой хьал - торо лакхъяра беркате шу дар дIадахар. Кердача шера Советаша кхы а чIоагIагIа къахьегаргда къахьегамхой хьашташ диза кхоачашдара.

С. ПЛИЕВ,
къахьегамхой депутатий Сунженски райсовета исполкома председатель.

НАХ РАЬЗА ХУРГБОЛАШ

ДIАДАХАЧА юбилейни шера парте обкома, Нохч - ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума, Министрий Совето, облсовпрофа дика долаш памятни байрахх еннарах я тха «Индпошив» фабрика коллектив. ТIаийца социалистически декхараш плани толамца кхоачашдир хIамаштегараша, планал совгIа тайгар дукха барзкъа.

Ала деза, тайп-тайпара кIадаш, материалаш ца хиларах пхьацца халонаш нийсхуш хинналe а хIамаштегараш шоай декхарех дика лоархIабаь хилар. Толамаш дахара бахьанаш дукхаш еттара хьалха белгалдаккха деза тхоай торонех оаха бииза пайда ийца хилари хIамаш тегара керда мел дар балха юкъедахьари. ЧIоагIа лоархIаме да болх беш йола моттигаш совъяхар. Иштта фабрике вIашагIъелла болх беш я дIа-хьалела бригада. Цу бригаде болх беш ба дикагIа бола закройщикаш, мастераш. КIирагIа дIаяха болх уж юрта районашка: Ачхой - Мартане, Урус - Мартане, Серноводски, Ермоловски, кхычахьа. ТIеххьарча хана Вумат хинняб бригада хIамаштегараш. ЧIоагIа раьза ба царна юртхой. Къаьстта дукха хул тега дезаш барзкъаш Серноводске, Ермоловске. Бригадана керте латт лакха говзал йола закройщик Ж. М. Варусян. Дика къахьегаш ба цу бригаде кхалнаьха барзкъаш доахаш йола Н. Г. Лукава, закройщикаш М. А. Алиева, Е. Н. Мусавами, В. А. Воробьева, Э. А. Горюкова.

Тха фабрика ательеш массааанна 10—15 дийнахьа кхоачашду заказаш, цудухьа из да доацъяра хIанз фабрике юкъе йоалаеш я цхьа примерка яра ца еш барзкъа тегара метод. Цу хьалхалаттача методах болх беш ба № 8 йолча ателье закройщикаш С. С. Аллахвердов, И. Р. Салихм, Е. И. Шамуева, кхыбараш. ДIахо йодача хана из метод массаена хIайоазийташ, опыт дIа-яха эшарга вIаштIехьдаккха лерI аха. Цу хьакъехьара цхьанца мероприятеш чакхйоахаш я фабрике хIанз а.

Шоай квалификаци лакхъеш, тоаъал шаьрзеш ба фабрика дукха болхлой. Иштта дIадахача шера тайп-тайпарча семинарашка, занятешка, наплеанка квалификаци лакхйир 90 саго. Ленинграде, Ставрополе, Ростове деша яхийтав 15 саг. Вай городе хьийзача тхьа барзкъаш дешт йолча ателье болх бергболаш Краснодаре Iоамалуш хилар 6 саг. Из чIоагIа лоархIаме да хIанз наьата барзкъаш геттара новни долча хана.

ЧIоагIа пайдане хилар совхоза Ростовски тохкама-технически лабораторе Грозне закройщикашца яь семинар. Ростовски моделераша дийцар тIехнахьара барзкъа даккхара цхьан методинах лаьца. Укхаза шоай квалификаци лакхйир 30 закройщика. Семенар йистеяьнначул тIеххьагIа дукхагIа бола закройщикаш цу системах болх бе болабелар. Цхьан методах барзкъаш доахаш хилча торе хул йоккха бригадаш вIашагIйохка, хIаьта цу тIа гIолла лакялу къахьегама овсарле, тоалу тегара дикал, кIезигагIа йода кIала. Цу системах болх беча Орджоникидзерча ательешка баха а хилар хIамаш тегараш цар опыт хьаьцар дукха.

Дика совгIат хургда Грозне бахача наха укх шера хьалхарча квартале хьеелла лоархIача бытови гIулакхаш дара хьальеча салонах. Укхаза тегаргда кхалнаьха, маIача наьха, берий барзкъаш: моделаш гойташ йола вал кийчъергья; паргIата салаIа йола фойеш хургья салоне. Шин сменах укхаза болх бергба 250 гергга саго. ХIанз ечул дукхагIа ергья пошивфабрикаташ: цхьан - шин дийнахьа шийна эша коч, костюм хьайта хургья салоне[illegible].

Доалача толамий ларл а хинна хIоаттай фабрика цехашта, бригадашта юкъера социалистически яхь. Массайолча коллективашка хьалдаьнаб пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра кремлинистаща баь тIаьхьаха. Ерригача цехашка тIаийца лахара декхараш, хIаьта хIанзе хьа а хьехтад уж толамца кхоачашдергхилар. Юбилейни яхье санна хьалхалатташ я юбилейни памятни вымпелаш яьха М. А. Куриева кулгалдеча № 18 йолча шадай ателье коллектива № 7 йолча ателье [illegible]гаш.

Г. АВАНЕСЬЯНЦ,
«Индпошив» фабрика керттера инженер.

Кастта болх бе йолалургья

Кастта болх бе йолалургья Вознесенски газобензинови завода хьалхара очерель. Компрессорне, хоабаеи, котельни, насосни йолча сихбенна тIеххьара балхаш деш ба гIишлоиъераш, монтажникаш. Иштта балхаш деш да завода еррига терраторе тIа. Дика тоалаш доах Кердача шера сийна къахьегама нахте эттача наха.

Сурта тIа: компрессорне чура механизмашка, узелашка тIеххьара хьожаш боахк слесараш-монтажникаш (аьрдехьара аьттехьа) Филиппов Леонид, Зимогладов Александр, бригадир Морозов Евгений.

В. Дунаева сурт.

ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦ

«Старогрознефть» мехкадьттахошта Советски Iаьдала юбилея деношка яхье хьалхара моттиг яккхарах памятни байрахх елар. Цу лаккхача совгIато дог гIоадаьякха болча мехкадьттахоша кхы а дикагIа къахьег хIанз.

Укх шерара мехкадьтта даккхара план 28 декабрен газ яккхара — 24 декабрен кхоачашъяьй цар. Кхы а бIаьш метраш йолча доамий породошта бурув тохаргда, эзараш тоннаш кочча доагори дукхха попутни газ йоаккхаргья цар ер шу чакхдалехьа.

Шабахача цхьайтта бетта 42 эзар тонн мехкадьттен 35 миллион кубически метр газа яьккхай цар планал совгIа. Цох 33,6 эзар тонн мехкадьттен 34,4 миллион кубически метр газа КПСС XXIII съезда цIерагIча № 1 йолча мехкадьтта промысло яьккхай. Цул совгIа бурувдеттараша эксплуатаце дIачуенний 8 лакха дебит йола мелови скважина. Материалаши доагори кхахбеш дIахайтарон оборудованех бизза пайда эцарон торе хиллйтар диза доацача шин шера пачхьалкхенна 1,2 миллион сом пайда бе.

Шерра пайда эц укхаза дукхагIча даькъе «Старогрознефть» предприяте болхлоша еннача предложенеех хьаьлча техниках. Иштта тохкама кIоарга бурув деттача контора болхлоша ни. Баранова, Букса, Гончаренкос кIоаргача скважинашта бурув тохача хана лоабата раствора гипсовани ергйолаш енна предложени эксплуатацийни цехе АКХ фильтрашкара гидравлически хьасапе гIум Iейоассаергйолаш ни. Шевелевски Панкратьевех енна предложени балха юкъеяьхьарах 1584 сом пайда баьлар. Ерригаш а укх цхьайтта бетта мехкадьттахоша енний 274,4 эзар сом пайда беш йола 290 рационализаторски предложени.

Дукха ба укхаза говзел дикен къахьега болхлой. Царех ба цхьоалагIча мехкадьтта промысла оператор Н. Мурадян, шоллагIча промыслера токарь Ю. Манаеров, транспортни контора слесарь С. Пилипгин, кхыбараш.

В. И. Ленин аль баь шу дуаача дешна накъайолхаш керда къахьегама толамаш даха кийча ба мехкадьттахой.

Т. ГУСЕВ.

КЪАХЬЕГАМО ХОЗДУ ХIАРА ШУ

ШУ чакхдаьннал. Тахан керда шу долалуча дийнахь дIадахача шера хьабенча накъъага юха а хьежа юбилейни шера лържача социалистически яхье котбаьннараш белгалбаха, царна карагIдаьннараш хьоахале, кердача шера хьалхашка латта декхараш белгалдаха дог доагIа.

ДIадахача шера ятоташ во яц тха. Нагахьа санна 1965 шера района боахамаш чуйена ялат 30,4 эзар тонн хиннадале 1967 шера оаха чуйнар кхо эзар тонн дукхагIа дар. Юкъера лаьрхIача гектара тIара 20,3 центнер даьлар из.

Укх тIеххьарча шин шера дукха дукхагIа ю района колхозашка доакъара культураш. Деррига оахача лаьттах 42 процент дIалоац цар хIана. Духхьал дюнерна йийнаар оаха соахка 4041 гектара тIа.

Укх тIеххьарча хана ялата доакъара культураша дикагIа хьувкъаш хилара бахьанех цаI да боахамаша минеральни удобренех дерттIа пайда эцаш хилар.

ДикагIа пайда эца даьннах тхо хий дехкача лаьттаех а. 6500 гектар да планировка яь лаьтта.

Хьалха пайда ца эцаш даьла лаьттан къотаргех мукъадахарах оаха лаьтта 233 гектар дукхагIа хиннад тха.

Укх тIеххьарча шерашка тха боахамашка дуга кхеде баьннаб. Из дIалув агротехнически боахамаша маьхкара севообороташ юкъе а ехувлаш. Цун зовннача тайпара гIулакх ду. Цудухьа во хиннадац из.

1965 шера 1244 тонн мара ца даьннача соахка 2630 тонн дуга даьлар колхозхошта. ДIахо йодача хана дукхагIа дургда оаха дуга.

Дуга севообороташ вIаштIехьъхара тха боахамашка балхаш ден хиннай «ВМК-3» яхача гIишлоигьерий коллектив. Из болх дика чекхбаккхарах царна баркал аха доагIа.

1967 шера ерригa ялата культураш хина хьийкъар «Красный пахарь» ... Цар шоай кхашкара хIанi ва эшшаш бархI эзар тонн ялат чудара. Из боахамо 1970 шера чуда хийрхIачул а дукхагIа ва.

Боахамий кхаш леладеча бригадашта юкъе башха къахьегамо котало яьккхай «Путь к коммунизму» яхача колхоза А. Лобова кулгалдеча коллектива. 559 гектара тIа дIалийнадар цар кIа. ХIара гектара тIара даьнна кIа 31 центнер да.

Доакъара культурашн шерагара шерага дукхагIа дIаера а аьттув хул боахамий хьайбай продукци алсамъяккха, паччахьалкхена тIеххьарчанийге. Юбилейни цIей хьатIаккхачаьлехьа Даьлента шера дехкар хIоаккна даьлар тхо. Цул тIехьагIа иткала совгIа ехаш района 700 тонн шура, 50 тонн дулх, 300 эзар фуъ.

Цу гIулакха юкъе доархIаме дакъа лаьцад «Коминтерн» яхача колхоза хьайбаш леладераша. 1966 шерал ийдача дIадахача шера 43 процент тIаккхийттай укхаш шура, тха — 42 процент, дулх — 10 процент.

Белгалде доагIа Ленина орден [illegible] къахьегамхоша дикка толамаш а. Цу боахама хинна цIена пайда 400 эзар сом да.

Даки района хьалхалатташ ба Ленина цIерагIча колхоза хьа тIара балхашараш леладераш. ХIара котама тIехьара 155 фуъ гулдаьдар. Планал тIех 150 эзар фуъ дехкад Даьлента.

БIарччача шера шийла хьалха саг ца воалийташ хьеснай «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка Балан Вера. ХIара Iаттагара 3720 килограмм шура яьккхай цо.

Цахадаш йоакхо ю оаха къахьегамхой вахара, цар хьал-торо тоадара. Дукхача шерашка шоай хьинар ца кходен къахьийгача наьа «Района заслуженни граждани» яха цIераш еннай. Царех ва Воронкин Иван Петрович — «Шелковский» совхоза отделене управляющи, Медведев Федор Данилович — «Коминтерн» колхоза МТФ заведующи, Нагуманова Галина — «Красный пахарь» яхача колхоза доярка, иштта кхыбараш.

ХIАЙЗ района къахьегамхой керта чу латтар цхьа уйла я пие шера план махула сихагIа кхоачашъяр, керлача шера юртбоахам беркат кхы а алсамдаккхар.

Боахамий кхашка 1970 шера чуда лерхIаш хинначул дукхагIа кхедаьл укх шера ялат. Дох кхоачам баь Iац тхо, хIанз района кхаш леладераштa шоашта хьалхашка оттаду декхар 38 эзар тонн кхеде яьнна да. Бакъдар аьлча из атта хургдац, хIаьта а цу цифрах бIу къонжабеш дац тхо. Цу хьакъе да дезар белгалдаьд, резерваш гучаяьлай.

ХIара шера паччахьалкхенга комсаш йохкара план кхоачашъе аьттув боал района, хIаьта а, ца аьлча дардац, комсаш кхею агротехника боахамашка лоха хилар. Духхьал опытни «Бурунный» яхача цхьан совхозагара дIанийкхача боахамашкара комсаш хеттача тайпара дIайийна я. Цига механизацех пайда эца йиш яц. ДукхагIа долча боахамашка кхебу комсий хьувкъам шерра-шера эргаш хул. 1967 шера юкъера лаьрхIача района гектара тIара чуена комсаш 56 центнер мара яцар. Лакха да уж кхеларга дIадолар. Соахка из планаш совгIа хилар.

Тхо дага да ерригача комсий бешамашта реконструкци е. Шерача мугIарех дика хьувкъаш йола комсаш дIае еза. Из болх бе болабеннаб «Красный пахарь», «Путь к коммунизму» яхача боахамашка.

Хьайбаш хIанз боахамашка зареа совгIа лелале йиш йолаш дац тхо, хIана аьлча уж доакаден леладен лаьтта тоъац, хIаьта шIанах йокха еш хьайбай продукци хIара шера дукхагIа хул. Цудухьа хIанз беррига термам племенной балха тIаберзабаь лакхье еза хьайбашкара йоакха продукци.

Цу хьакъе доарлIаме да боахамашка шортта хьаьна детIах латаш йола витаминаш йоакха доакъар Iаланлдеш хилар.

Бурунни аренашка хIара шера кIезитагIа хул буц, цудухьа цига доакъар Iаланлдара вIалла буц хьалха метаргьац. Цу гIулакха кхоачам хилла баьцаш дIае дехкарийла ба хIара беахан.

ДIадоладаьд фермашка халача балхашта механизаци яра гIулакх а. Укх шера ерригача фермашка из болх бокъонца чакхбаьккха довла деза тха.

ХIанз боахамашка лаьрхIа кхоабаш IалаьматеI дукха хьайбаш да. Духхьал январь бетта 400 тонн дулх Даьлента дIаккоачийтаргда тха хьайбаш леладераша. Из квартальни планах дохка дезачул тIехь да. Иштта дIадоладу оаха керда шу.

Г. САМАРСКИЙ,
Шелковской района юртбоахама производственни управлено начальник.

КЕРДАЧА ШЕРА ИНТЕРВЬЮ

Дагаев Шатгий Валид, Нохч-ГIалгIай АССР-й халкъа артист

Цхьанна шера ца хиннача тайпара хай мехка гIолла оаха яьча гастролашка дукхача концерташка дакъа лоацаш хиннаб со укх шера. Из дог гIоздоаккхаш да. ЛоархIаме гIулакх хиннад дезала юкъе а. Тха йоккхагIйола йиIиг эггара хьалха деша яхар.

Боккха кхаь хиннаб сона дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указах сийх республика халкъа артист вархь.

Кхы дIахо а сай халкъа дикагIа гIулакх дергда аз. Кердача шера керда илли хийчдергда аз.

●

Климешевский Сергей Павлович, республикански музыкальни училища [директор?]

Ер дIадаха 1967-гIа шу чIоагIа сона хьамсара дар. Цхьадале, со парте члений кандидаталла дIайийнар. Со чIоагIа гIадвугаш яр аз кулгаду скрипачий ансамбль укх шера эггара хьалха В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецa хиннача концерте хилар.

Училище дийна дийсто а баьнна Ленинграде, Саратове, Москве консерваторешка деша бахар аз хьийхараш. ХIаьта шу чакхдала доалаш цIакхла а са дагар аргIоаца гIоазле ера сона укх шере. Сона елар Нохч-ГIалгIай республика школа заслуженни хьехархо яха сийлен цIи. Кхуви йоагIа тIехьа Iомьара а кхетамца кхеара а кхы а дикагIа къахьегархийла ву со цу совгIата.

ХЬИНАРЦА СИЙ ДАЬККХАД

Кхо шу хьалха саг тешаргвацар Наурски района ниа болча боахамашта юкъе лържача юбилейни яхье тха совхоза коллектива котало йоаккхаргьа аьлча. Цох тамаш е яIац, хIана аьлча лохе яр лаьтта леладара культура, кIезига дар хьайбаш леладарах хьахулар, дукха нийсленра производстве кхоачамбоацараш.

Цу хана гектара тIара чудахьаш хиина ялат 11—13 центнер мара дацар, хIара беттача Iаттагара йоаккха шура соахка хьекхачула шоаьа кIезигагIа яр. ХIаьта совхозо юбилейни шера тIара гектара тIа кхедаь ялат юкъера лаьрхIача 23 центнер хул, хий дехкача лаьтташкара даьнар 28 центнер а долаш. Боахаме лелабеча хIара Iаттагара 2.600 килограмм гаргта шура яьккхай.

Иштта къахьегама толамаш даьхача коллектива сий дир Даьлено. Октябрьски цIей хьатIакхоачача денош тха совхоза даим делае РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракх елар. Тхоаш иштта лархIарах паччахьалкхен доккха баркал а оалаш дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьегара декхараш тIайийцад оаха.

1966 шера гуракьа ялат дIадера кийчо еча хана хьувкъам лаккбара лаьрхIа мероприятеш белгальяр боахаме. Аьхки йокъал эттача доар тха кхашка дIайийна ялат, цулуха эггара хьалха ялтаги дIадийнача кхашка хий дехкаргдола гIулакх вIаштIехьлаккха лаьрхIар оаха. Хий дIатIа ца кхочача гупнашк аьлеш долча лаьттанка турбашта чугIолла деттар оаха хий. Цох лаьна дукха дийцад тха района а республика а газеташка. Из метод мел пайдане я хьагойт укх часало. Совхозо ялаташ дIадувча 3.563 гектар болча лаьттах яккхагIа дола дакъа мара дац хий дехкаш, хIаьта цу шера совхозе хий дилла лаьтта 2.400 гектарага дIаккхаьчар, цулуха цига хIара гектара тIа кхедаь ялат ворхI центнер тIех дар цул хьалхарча шера чуйена хиннач. Цул совгIа турбашца хий дехкаш хилча ялат хьатIаьланача кхашка харшаш доахаш из дод а кийча ду. Тха хьокханах цу тайпара хий дехка баьнаб хIана республика кхыча боахамашка а. Геттара дика чакхбаьккхаб из болх нов. Курина кулгалдеча шолларIча бригаде. ХIанз шоай дерригача лаьтта хир дилла баьнаб уж.

ХIара шера дукхагIа дехх тха кхашка кхо, суперфосфат, аммиачни селитра. Соахка чуйцача хьувкъама лаьрхIа тейсадр 731 тонн фосфорни 32 тонн калийни удобренеш.

Укх шера кхы а дикагIа бола хувкъам кхебе лерхIача тха кхаш леладераша гурахьа ю культураш йолча 1.900 гектар лаьтта хIара гектара тIа цаI-ах центнер кхоачийташ суперфосфат тесса. ХIаьта хий дехкача лаьттaшка дукхагIа ехи удобренеш. Цига ехаа удобренеш гектара йиъ центнерага кхоачаш а.

ХIанз боахаме лелабеш 75 эзар устагIа ба. Уж дерттIа Iангара дахара хаинадьа кийче еьй фермашка. Шаккха ца хиннача тайпара дукха доакъар Iаланлдаьа боахаме. Къоагашка дIаелла 30 эзар тонн силос. Кхоачамхилаа Iаланлъьд концентраташ. Доакъар хьайбаш Iангара доахача фермашка дIатIаьзад.

Пожа доакъар цхьанта шера тоъаш тха хьайбанта. ХIара шера на дукха дебарца кIезигагIа юсар бурунни аренашка баьцаш. Из гIулакх тоадара специалистий хьехамца цу аренашка гурахьа рожь, суданка, люцерна дIае долалдар тхо. Иштта дIайийнача доакъара культураш соахка дIалаьцар 3,5 эзар гектар лаьтта, цига хьайбашта сийна конвейер вIаштIехьдаккхарал совгIа дика доакъар Iалеиле торо хилар совхоза. Цхьа дукха йоа тха боахаме вIалла хинналац.

Цул совгIа бурунни аренашка яболаш кхеe лаьнна тхо. 1967 шера кханара чуера 24 эзар центнер ябаккхий. Иштта доакъара база чIоагIьъро аьтту хилийтар боахамта планал тIех паччахьалкхенга дукха хьайбай продукци йохка.

Шурий-товарни ферман коллективаша дакъа толамаш хьоалёш хилча ца йийчача залаш цига хьалхле лелаечар цIераш. Царех да шоашкара хьоккам гойташ къахьийгa доаркаш З. Завраева, Х. Хучиева, Л. Симонина. ХIараме цхьанца Iаттагара кхоаха эзар килограммаш совгIа шура яьккхад цар.

Юбилейни шера хинна балха рогти лаьй ца йолийташ дIахо къахьеган вIаштIехьбаккхара тIаерадьий оаха хIанз ерригa уйла.

Г. РЖЕВСКИЙ,
«Терский» яхача ха леладеча совхоза директор.

Уж мехкарий Назрани района «Назрановский» яхача совхоза Iаьсанта гIулекх ден ба. Цар шинне а леладу деткъе Iеса массаза а уняхцIенон дукха тоадениен да. Дийнахьа буди ... гIа цхьанца бIаь грамм дукх тIаинхот хIара Iаьсаний. 1967-гIа шу дIадолалуш цар шоашта хьалхиика декхар оттадаьдар цхьанниха а Iеса тIара ца долийта. Шоай деш тешаца кхоачашдеьа, хIаьта укх кердача шера цар лерхIар кхы а лаккхагIа да.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) совхоза хьалхалатта тоалтмоцаш М. Добрнева, Л. Анеева.
В. Дукаева сурт.

КЕРДА ДЕКХАР

Укх пятилетка шин шера ялат кхедара план 46,5 процент тIехкоачаш а еш паччахьалкхенга 85,7 эзар тонн ялат дехкад Грозненски района къахьегамхоша. ХIаьта кхедагIча шера 100 эзар тонн а ялат, 23800 тонн шура, 52—50 тонн дулх, 20150 фуъ Даьлента дохка декхараш тIайийцад цар.

1968 шера тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбахара района партийни организацена хьалхашка латтача декхарех даьхача дийцар ... коммунисташа укх деношка хиннача юххьанарча партийни организацей секретарий семинаре.

Цу дешах лаьца семинаре доклад йир КПСС Грозненски райкома секретара Ю. В. Сухорукова.

№ 3 йолча совхоз-бьцадаларий совхоза парткома секретара вов. Осецков, Ленина цIерагIча колхоза парткома секретара вов. Бородиновен социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбахаш шоаш беча балха опытах лаьца дийцар.

Района идеологически болх тоабара партийни организацешта хьалхашка латтача декхарех лаьца дийцар КПСС райкома секретара Т. М. Ахматхановас.

В. И. Ленин ваь 100 шу хьазарга накъбахара мероприятеш белгалйир семинаре.

В. ЕВДОКИМОВ,
КПСС Грозненски районни агитацеи пропаганди отдела заведующи.

1 ЯНВАРЬ—КУБИНСКИ РЕВОЛЮЦИ КОТЪЯЬННА ДИ

ЦЕМЕНТ - ГIИШЛОНИЯ МАЬХХ

ГАВАНА. (АПН—Пренса Латина). Санкти - Спиритуса районе Лас-Вильяса провинцера мелхбовленгахьа хьалъотташ латт цементни завода корпусаш. Из хургьа чехословацки доттагIий новкъосталца хьалъеча йоккхагIа йолча предприятех цаI.

Сихдаь гIирсаш хьалдеш латт ПаргIатон гIайрен тIа — хьалъуетт нaхa чубаха бIаьш цIенош, школаш, больницаш, промышленни предприятеш. ХIаьта цу ерриганешта а хилаьза эргьац цемент — кубинцаша маьлара, гIишлоний маьхх. Кердача заводо новкъостал дергда ца тоъаш йола из дефицитни материал дукхагIа хилийтара. Предприяте шера хьаергьа цемента бIаьш эзараш тонн.

Завода хьалхара аргIа болх бе йолалургьа укх шера аьхки. Тайп-тайпарча маркех йола цемент кхоачаргьа республикага. Кердача гIиреаш хьалдеча гонахьа лаьттан ченашка мартела — цемент хьалара эшача бедала йоккхий запасаш йоакх.

ИНДУСТРИ КЕРДА ДАКЪА

ГАВАНА. (АПН-Пренса Латина). Кубе хьаьаьд промышленноста керда дакъа — вагонаш ер. ХIанзале а хьаьлй машинаькъа тIа гIолла лела эггара хьалхара 40 вагон. Цу предприятей продукце дикка новкъостал дергда республике транспортни проблема къоастаяра. Укх шера производстве ерзе, «Пионеро», «Пионеро-Всеабрей» яхача тайпаех йолча машинаькъа тIа гIолла лелача вагоний керда моделаш хьае лерхI машинаькъий мастерскешкарча къахьегамхоша. Цу предприятешка боккхача доарлIаме а эггара хьалха къонача болхлоша дIайолаь социалистически яхь.

ХАЛКЪА САФРА ДОЛАДЕННАЯ

ГАВАНА. (АПН—Пренса Латина). Шадоладеннад сафра—мехка керттера юртбоахама культура — шекара эраз чуэцар. ДIадахача шерана ийсбича из болх дикагIа вIаштIехьбаккха лела, дукха техника еннай цу гIулакха. Эраз чуэца болалуш республика предприятешa подъемникаш тоаьй хьаьнехха эраз хьагузбара, вIаштIехьъяьхай ноябайнаш груповой машинаш. Шекар кхехкадеча укх сезоне керда техникой оборудовании кхаьчай дукхача заводашка.

Сафре дакъа лоацарца, добровольций бригадаш а яь вIашагIтехача ПаргIатон гIайрен тIарча городий къахьегамхоша. ХIанзале а городий предприятешкарен учрежденешкарен хьалха болха бIаьш боллойи гIуданхера паха республика юрта районашка дIабаьаб.

ЮРТАШКА ВIАШИ ДУ НОВКЪОСТАЛ

ГАВАНА. (АПН корр.). Халкъа революци Кубе котъялаьеньа дукхагIа дола лаьтташ меттигерча латифундисташкен кхыча мехкий монополешкен дар.

Лаьтта боьаьнца болча пун лаьшка — ахархошка дIаделар революце. ХIанз, паччахьалкхен имени совгIа, кагийча лаьттай даьй Къаман ассоциаци (АНАП) а я ПаргIатон гIайрен тIа.

Ассоциаци — ахархойна шоайла деча новкъостала ларда тIа хьаьнна эггара хьалхарен аттагIен йоза производственни кооперацей форма. Ялташ дIале е чуэца деза ха хьатIааттача, лоалахоша вIаши новкъостал ду болх бербола хьайбаш, машинаш а телаш. Паччахьалкхено хьалхоттаю уж тайпа объединенеш, лаьтта леладераштa кредиташ, фу, юртбоахама инвентарь а телаш, цар къахьийга аьхача продуктaшта чIоаргIа закупочни мехдаш уттаду. ХIанз республике болх беш а вIаши новкъостал ду ши эзар совгIа бригада. Къахьегама гIулакхий керда форма кубински юрташка чIоагIа дика могаеш я. Пионердель-Рио яхача провинцерча алхха цхьан Артемис яхача района укх гаргтарча деношка болх бе болалургья вIаши новкъостал ду кхы а массеха иттаь бригадаш.

ПИОНЕРИЙ ДВОРЕЦ

ГАВАНА. (АПН корр). Аьхки саьлIачул тIехьагIа ший иаIараш хьайийлай пионерий столичан Дворецо. Цун кружокашка дакъа лоацаш 3000 школьник хургва. Химе, физика, радиотехника, метеорологе, фотографе..., даьнъера шоай знанеш лакхъергья бераша. Зизаш леладелга, хьайбаш леладелга, кхаш леладелга Iомаде ловраш дика кийчъяь оранжерени, хьайбашта лаьрхIа помещенеш я.

Хан - хаинахьа кружокашка занятеш ярал совгIа, Дворецa кулгалхошен шефашен столица улицашка, майдаш тIа, паркашка боккха кхетама болх бергба «вIашагIтохаьза» долча бераштa юкъе. Цу мероприятешта лаьрхIа автомашинаш, пролеткаш, хехка понеш я Дворецага. Кружока кулгалдергза А. Макаренко цIерагIа йола столични педагогически училище йистеьккхараша.

«КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ ДАХАРАХ»

ГАВАНА. (АПН-Пренса Латина). Республика искусствай болхлой дешка цIей да. ТоламагIа волча 300 актера, музыканта, иллиаьархочеа, чIоагIа бе а бeш, «Къахьегаме толамаш дахарах» яха орденаш еннай.

Культурни фронта ветеранашта юкъера халкъо белгалбаьхаб дукхача шерашка къахьийга нах. Царна юкъе ба музыканташ Росендо Руис, Марии Сервантес, Фернандо Энрикес Редригес, кхыбараш.

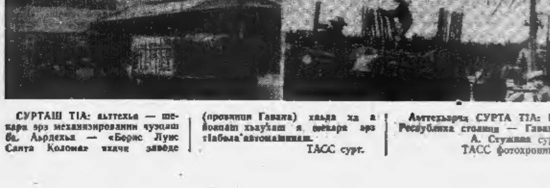

СУРТАШ ТIА: аьттехьа — шекара эраз механизировании чуэцаш ба. Аьрдехьа — «Борис Луис Санта Коломаг» яхача заводе (провинци Гавана) хьаьда ха а йоалаш хьаухаш я шекара эраз тIабола автомашинаш.
ТАСС сурт.

Аьттехьарча СУРТА ТIА: Куба Республика столица — Гавана.
А. Стужина сурт.
ТАСС фотохроника.

Керда цIераш

ТОЛАМИЙ ШУ

Дукхача хана дена свекла дика кхеярах цIи хеза я тха «Джалка» яха совхоз. Итташ ба боахаме мерза оплаш кхедара гонаьл Iомань нах. Ерригача республике йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпал Муслиева Тамара, кIеяга бац боахаме цунца яхье а баьнна лакха толамаш доалараш а. Царех я звеньевая Зебирова Хава. Цун звенос леладьча 26 гектарах хIараме тIара 391 центнер свекла яьккхай, план 180 мара йоацача.

Царна карагIдаьннар гуш болча ахха юкъе дукха ба хIанз из культура кхее безам бараш. Цул совгIа массанена кхош да свекла кхееш хьийгача къих лакха мах дулга.

Ши шу хьалха йийхар тха звеное а шекара свекла лелае участок. Хьаьнаш дукха яр, хIана аьлча из культура иштта лелае еха ховш дукха нах бацар звенона юкъе. 1966 шера тха коллектив 10 гектара тIа мара ехар свекла. Юхьанца тхоашта пахоер дIатхоаттар, гIо дехар кхычарга. Царех цаI Муслиева Тамара яр. Дукха ха йоаккхар цо тха плантапешка тхона хьехар деш, хIаьта пагнагахьа кулг тохаш новкъостал а дир цо.

ДIоухар денош, хьатIаеттар хьийгача къих хьахиннар белгалду ха.

Тхо хаьмаш хьувкъам бацар цу шера звеное чуйнар, цхьабакьда свекла кхеча эшаш йола гонзаь-м лакхъелар тха. Из гонзал дIахо пакьаьлар тхона. 1967 шера оаха дIайийнар 46 гектар яр. ХIара гектара тIара шин планага кхоачнаш свекла яккхара къовсам боаржабир оаха. Бакъдар аьлча, тха декхараш хьалхалаттачар тIайийцачул кIезигагIа дар...

390 центнер свекла чуера оаха цу шера хIара гектара тIара, хIаьта цхьайолча участкашкара 600 центнер кьлар. Цох тоъам баь Iе дага дац тхо. 1966 шера хIара гектара тIара 440 центнер свекла чуа доаш деннад звенос. Из цифра планал кхоаха дукхагIа я.

ХIанз лаьтта кийчдеш, цига удобренеш йохкаш боалх звено членаш.

С-А. КУНУСОВ,
Шелан района «Джалка» совхоза звеньевой.

Хьалхалатта звено

Дукхача юртбоахама къахьегамхоша дега ондалонца дагаувш селхан чакхдаьннача юбилейни шера шоаш хьийгача къих къахиннар. Иштта дог делаш ба Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» яхача совхоза шекара свекла кхeераш. Дика кхедаьлар мерза оплаш ерригача совхозе. Цхьабакъда кхычарна юкъе белгалбаьннаб Вахаева Хьавe кулгалдеча звено членаш. Шоаш леладеча лаьтта хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 267 центнер мерза оплаш чуйнар цар, план 180 центнеры социалистически декхараш ши бIаь центнера мара йоацача. ХIара шера лакху звенос гектара тIара чуена хьувкъам. Иштта 1966-ча шера хIара гектара тIара чуйнна шекара свекла 240 центнер мара яцар. Цу цифраша хьахьокх кхаш леладерий гонзал, лаьтта леладара культура лаккъалар. ХьатIакхаьча цIей дездеш дега тоам ииштта хургбац духхьал планал совгIа хьувкъаьча шекара свеклах 7193 сом премиальни ахча йийача цун звено членашта. Ерригача звеное хаьха толамаш хьокхане да. Лале а звено юкъе ба кхы а дикагIа мерза оплаш кхедаьраш: С. Женчураева, А. Васхабова. Цар шоаш гIулакх даьча цхьан гектара тIара 480 центнер оплаш чуйнар.

Даьхача къахьегама толамашка, ший вахаре хиннача хувцамашка дилача юбилейни шу геттара доарлIаме дир звено кулгалхочa. КПСС члений кандидаталла дIайийцар из. Дика производственник хилар совгIа, юкъерча вахаре дакъа лоац Хьавас, районни Совета депутат, совхоза рабочкома член хержар Хьава цу шера.

ХIанз, укх шера хургболча хьувкъама лард йоллаш ба звено членаш.

А. АЛБАКОВ.

ГIОЗА ВАХАР

Крекирующи установка тIа ваккхагIа волча оператора декхараш кхоачашден цхьа кхалсаг мара яц. Из я Мороз Ирина Никитична. Крекинг-заводе Ирина Никитична болх беш йоза тиъаь лхиъ шерал совгIа ха я. ЧIоагIа доарлIаш а сий деш а я И. Н. Мороз цо болх беча № 15-16 йолча коммунистически къахьегама установка коллектива юкъе. ХIара денаьра ший болх гIоздика бе Iемай Ирина Никитична. Установка тIа цуна ца довзаш хIама дац ала йиш я, дика Iомаьй цо ерригa технологически процесс.

Дукха еза шоай новкъост-кулгало цун дилахьарча операторашта. ХIаране шай декхар кхоачашдела цIенхаштта хьадех Ирина Никитичнас, массанена Iимерда я. Ше къахьегача йIаькача хина дукхача болхлошта Iомаьй цо технолога гонзал.

Къахьегта гIоза хилар И. Н. Мороза дIадаха юбилейни шу. Социалистически яхье дика толамаш дахарал дукхахьа баркал хьайкадир цунна завода администраце, хIаьта октябрь бетта дена Ирина Никитичнас делаю «Социалистически яхьа отличник» яха значок.

Ший болх санна дика леладу И. Н. Мороза общественни гIулакхаш а. Из я Заводской районни Совета депутат, профсоюза обкома пленума член. Кердача шера цIей деадеш къахьегта дукха дар цун де деза гIулакхаш, хIаьта уж дерттIа чакхдаьхар хьинар долча кхалсага.

И. МАГОМАДОВ.

ЦIАЬРМАТА СЕСАГ

МОЦАГIА-моцергIа вахаш тенъаш кхо доттагIа хиннав. Геттара чIоагIа вIашний дукхабезаш, диллa а цхьана лелаш хиннеб уж. Эздн беташ, хьанъале дош, вагийча ноькъа сакъердам дола хиннаб уж вIашагIкхийттача. ВIашъюхта уллача кхаь юрте баьхеб уж. Шо-шоай юрте саг йоагIаш-йоаш а кхы сакъердам белаш а моттиг хилча вIашний хойташ, бахаш, цхьана сакъердаш диннад цар.

Дикла латташ цхьакхе хIама а миннад. Ха а шера дизазе хьуц малой. Истий а кхыбола дезал а хинна дIабоалабенча доттагIий а хьалха тIехьа сенна аха мукъабоацаш позэрашка ца укхаш сейцеб. ТIаккхе хьалха сенна вIашагIа беттатлуш а хиннабац. Иштта цхьа ха-зама хьинай кхо доттагIа вIашагIа ца кхеташ.

Цкъа дага деха цхьа доттагIа вахa шийна гаргагIа вахa шоай доттагIа ваха юрта. ЧIоагIа гIадвахха, раьза хинна тIайцав фусам-дас хьавше. Цу бус дукха баьгIаб уж цхьаннена дицденнар шоллагIчоа дагa а дохаш, шоаш леладьраш дувцаш хьоаваье шоай тIаьонца доттагI а. Цига дагадехад царна новкъост волча бахa.

Сахилча новкъа баьннаб ераш. Луш оалош боллаш цхьанне хьинад.

— Дешлакъа ма гIадгIоргаа-м вай доттагIа вай шинь бIарговайча.

— Дьора гIоргаа шиь сесаг ве яца-м ьыннад воала.

— Ай сесаг-м вайна санна вэр вай доттагIа хилча! Иштта беза Iокхаьчаб ераш шоай доттагIа вазача юрта. Мича вах ьыне хьтта а хьтта дIа кое бакеча хьаараьнннай аккарне доттагIчуи сесаг. ДоттагIа хьунагIа ваха цIаргIа ниннавац.

ДоттагIа царгIа цa хилавех дика вас а хинна, хIана фу дича баьлькъа де хьогI ахаш ераш латташ, чудуала а ма дувла а ьынна хьоахадац сесага. ХIаьта а шоаш беккан баькхов болаш, доттагIа цIаваца саберда лаьрхIад аккар.

— Iа лурем лоре из цIаваллца дIачу а дьинна сабардергдар оаш цуннех бIарг ца кхеташ цIаддаха пацар ткона, — ьыннад хьаьшина.

Раьза йоацаш, халла дIачу а баьха Iокхоашабаьб уж сесага. ДIачубаьхача дах хIама а дала ма дезий. ДIакхайда хьайца шиi бераша буаш биса бархIан сискали, думца кIоадъаьнеха морзе Iооттадаьа аккарна. ХIама дуаш боакхаш хьаьургIа хьоачо цхьанена хьальуллаш цIий а беннa боакха устагIан думий бIаргабайнеб.

«Хьальвамал, хьальвамал»,—аьннад ца новкъостага.

ФАЬЛГ

Хьал а хьажа:—тхоесора хьоргда вайна, — аьннад вокхо.

Садов доладаллаца баьгIа а баьгIа кхы шоай доттагIа цIа а ца вана цIадолх тхо ахьна сесагега Iадикъ а йийца арабаьннаб доттагIий.

ДIа седайча цIаьвенна хьунагIа вахар а. Сесага дIадийцад мара миттъ хьа доттагIий да тхо хьаш шо сег аннавар вайцига. Кхы хьо цIа а ца аьна хьо цIаьвале хьалхатIа бахар.

— ЧубальгарнIй Iа, пальбарнй!—аьнна хьттар мара.

— Чу а баьхар, хIама а дувдир, — аьнна жоп деннад сесага. Ший сесаг цIаьрмато йолга хоеча мара сепийнадац духтIа ца ваьлча.

— Два фу оттадар Iа царна!—хьттад цо.

— ВорхIа, сискал, кIолд аьннэв мора оттадир, — аьннад сесага.

— ТIаккха, фу аьлар цар!

— Хьалхьамал, хьалхьамал, — аьлар цхьанне вай думога хьал а хьажа.

—Тхоесоръ хоергда вайна аьлар вокхо, — аьннад сесага.

— Дьына вар хиннад хьа хIаьта, думи дIабиллалаь хьоргба хьона,—аьннад мара. ХьунагIа лийнне кIаьд а венна, сиха хIама а дийх Iоенний мар. Из Iоеннача ца агIаш сесаг а Iойннод.

НАХ БУВШШАЛЦА юрта тIехьаьшиа гIолла хьал-Iай укхаш а лийнна бийса алхаеннача гIолла юха кое баьхнаб цIадолха тхо ахьна баха доттагIий. Миче гIоллъ чудоргдар-хьогI вай ахаш ераш шиъ вагIача хене цхьадда аьнна ннI а йийла оральнна мишка вахаш аккар доттагI. ХьурайIккха цхьа доттагI ваха цIаргIа куййнхаз. Тхьайса уллача доттагIчуи сесагъ юхе гIолла хьал а анна, мIшика Iеттa сома а аьнна хьттад укхо.

— Думи мича бийнар Iа!

— Тiоргацъ чу улл.

— ЧIога тахарий Iа!

— Тахар.

— ДIовгIа мичад!

— Хьо улланчо мотте кIал доал.

Из оалпошьа а тхьайса дIахьай сесаг, ер хьоуре а гIетте тIоаргацъ чуре думи хьо а нIце аравьнная.

Цхьа юкъаьннача гIоллъ чувелае арара мар. Думи мича бийарг-хьогI укха аьнна дага делача цо мIшика Iеттa сома а хьахилла хьттад:

— Думи мича бийнар Iа!

— Ай сега нсаб кйтаргIолаш вий хьо. ДIа ма аьннадий аз хьега тIоаргаца чу улл,—чIоагIа раьза йоацаш ла йоланнаб сесаг.

— Ай фу дувц Iа, — аьннад мара, — хIана аза-м хьоттадац.

— Дьора хьоттад-кх хIанзе мо мIишка Iеттa сома а аьнна цхьа ас сахьат хьалха-м.

Мар ихийттаь цу гIулаккаI. Хьвура а гIетте лампа хьал сегача дийнла латташ тIоаргац, боацаш думи. ХIана вешийна а хилар хьа вир, бахьийтар Iа думи, — аьнна, чакха шиi хIама тIа а йийза, тIехьа вахав ер.

Кхьига дахан бийса хиннай, хьажкIий кхашта юкъа гIолла бодача боккхача новкъа болхаш хиннаб доттагIий шоай доттагIчуи сесагах бела а белаш. Бутт тIехьабеха бела а седкъий сердалах вайзав тIехьавоагIачоа ший шн доттагIа. Ше воагIаьга а ца хойташ цхьан юкъа тIехьа ихав ер. Иштта ераш болхаш хьалха водача шиннех цаI шиi гIулакха дIа хьажкIашта юкъе ваьннав. Думи бе боаллар шиi новкъа водаш хиннав соца а ца соцаш. Ведда цунна тIехьа а кхийна аьннад думе дас.

— Хьоакха думий, кIаьдванна хургва хьо. Вокхо ер шийцара новкъост ва мотташ думий дIабеннаб. Думи бе кхаьчача вусашвусаш тIехьа а вхса цIаведдав ер.

ХьажкIашта юкъе вхса новкъост тIехьаькхийнназ хьалха водача.

— Думи хьаьба, — аьннад цо а.

— Ай, аз дIа ма беларий из кхьога, — аьнна юха вирзав вон. Хайнад аккарна из шоай доттагIчуи питам болга. Циггара юха а бийраз тIахьабайддаб ераш думи бехьачоа. Юрта Iочукхачалехьа сигала серделах хоеннав аккарна хьалке вода сег. ХьажкIашта юкъе гIолла байддъ цул хьалхе а баьнна шоай доттагIчуй хьалхагIа цун коа кхаьчаб уж. ЦаI карта юхе дIалачкъав, шоллагIхьар хьаьнкха шиi чухьовха коч кертa тIа а тилла чуволIачов шиi сесаг а моттад долаш коа нагIерга Iохайнав. Ше чукхоччашелье а.

— ХIана мукъагIа лорабелаьер, — аьнна нощ нагIерга вагIачоа думий дIахаре а кхесса цIагIа дIачуваьннав цIен-да. Ер цIагIа дIачуваьлчъ моцагIа елча санна тхьайса уллаш хиннай сесаг. Юха аравийккав из. Кое нагIерга ваьгIар воацаш хиннав. Циггара юха тIехьаведдав ер. Водаш-водаш тхьоера санна тIахийннав доттагI хьалха болхарашта. Ше воагIийга а ца хайташ шортта дIаюха гIертав из мар дувцачунга ладугIа.

— Вай иштта уxх новкъа доахе, цIаькха а тIаькхухьургва вайна из, — хьхад хьалха болхараше,— цудухьа хьалларча дукъа тIа датIачъ малхарчъ каша чу цIи а йийза кхорза а кхорзаш бaa бeзe вай думи. Ведда царел хьалха а ваьнна цар вьххача малхарча каша чу а ваха, верзан а ваьнна Iоенкав ер. Цхьа юкъ йоаллаиньа а цу чу баьккаб тIехьабеагIараш а. Ше хьачуваолчашехь думи Iо а билла аьннад воккхагIче зIамагIчунга:

— Хьо цIи юезе хIама а гIо, аз думез чIегиигаш йакхаргъа вайна. Из ца оалпашехьа:

— Дайча а тхо дутаргдолаш дац шу, вошийна вераш,—аьнна хьурайккха анжа иллер. Цин доттагIъ из дакъа да мотташ миера а венна ведда. Болхаш-болхаш са метта а дена юхасайцаб ераш. ТIаккха дагадехад аккарна думе да варий-хьогI вай кхаралар ахьна. Циггара шортига тебаш юха бахаб ераш малкарча каша. ДIачубаьлча циг сег ниннавац. ХIаьта ераш вай доттагIчуи лораш я, аьнна тIехьабайдда ераш, из юрта Iочукхачъ воаллаш тIехьа кхийнаб. Доттара уйла йича думи цунгара хьа миштa бежкхаргба а ца хайна чувакийтав аккар доттагIа.

Ше цIагIа дIачуволлашехье шептаца думех чIегалгаш а хьаь, чезне дIакха а эле кхенкабе ер, — аьннад цо сесаге,— из дIа ца боакха соцаргбац уж.

Сесаг чакха цIи а йийза, думи кха а элла, из кхенкалца шиi кхы де дозараш де йолвенний. Сатесса доладаллацъ думена тIеьа удаш лийнна мар а Iоенна тхьайсав. ДIа думи кхийаха кургба аьнна хийттача гIолла хьалтIам я чу Iочу а кхийта, мар сомаваьннав сесага.

— Думи а нийлхаб хIанз хьал а гIетте зIама дел хьайна, — аьннад цо. ТIаккха яка думи чубойча аь чу кода чубахийтаб сесага. Вьсса арабенаб кода. Цац а ьынна цIаькха а кхостабаьб сесага нча кода, кIаьта а хIама коредьдац. ТIаккха ехе а ела маре бIараькьаьмай сесаг.

— ХIанз фу хилар цигаI — хьттад цун бос хувцабенна ьйнача мара.

— Дьора, хьенах, аь чу думи-м бацI — жоп деннад сесага.

Хайнад думе дьынна шиi доттагIий питам на боага.

Вайна бегIа хиннебац ма, сесаг, хье сена динен хьалтIамаш,—аьннад мара.

— Оаш тхо Iочудуте думи цхьан буаргбa ваIl — аьнна тунгатах Iочу йист киннав тхоо тIа оьагIа шн доттагIа.

Циггара Iонiан а баьнне, цIен дас бийна устагI а шоай думи а бие цIабахаб доттагIий.

ДIоазбеар М. ГАДИЕВ.

ДЕШАЧА А СПОРТЕ А ХЬАЛХА

Грознерча № 15 йолча школе со дIачуйхьинача хана Iуйранна-рча смена занатеш йистехлана яр. Сайна эгтара хьалха бIаргавайнача цхьан кIаьнкага бархIлагIа классаш малагIча этажа тIа я аьнна аз дьича хаттара жоп а ца луш цун дукьала хаттар дир: «Оаш дехар Турищева Людмила йий? Из-м тхьовра чуйхар. ТIаккха «ХIань мичахьара хорпергьар - хьогI из аьнна » аз я уйла шийна хайча, санна тIатехар: «Уккхаза дукха гаьна йоацача ях из. Нагахьа санна хIанзале цун тренировкашка аха кхийнадеце, ше цун тIаннйсдала а мег».

Хинна а хиннаар Людмила ше занатеш дIахьоча Нохч - ГIалгIай просвещение министерстве чуйогIача берий спортивни школе аха кийчлуш. Бакъда, нанас ше йолча хьаьший баьхкаб аьнна хоам бича «тренировкаш йоладаа-м хIанз а ши сахьат кхы да, хьачудовль, аьнна хоаь, безаме йистхилар из...

Кхоачаш аха шу далалаа яр Людмила балетни кружоке аха йолеа ннача хана. Цу хана алхха кхаьм гимнастика шиi безам хургба аьнна вIалла дага а дацар. Школе деша ехача хьалхарча шин шера а балетни кружоке занатешка ухаш яр. Бакъда кхоалагIча классе дIачумальлиге а цIаькха уйла хувцелар. Спортивни гимнастика. Из цIаккха а кхерта чура дIайоалаш ядар. Школера занатеш йистелари зIамига спортсменка стадионе кхачари цаI хулар. ЦIаккха а кIаьд а лацар, а кIорда а дацар бIаргча деношь стадионе дIахьош. ХIаьта из зехьа довзар. Денгара денга лакхлуш йоагIар гимнастика говзал. Из шийра цун тренера Расторощий Владислав Степановича. ТIаккха хадданза тренировкаш, тренировкаш.

Кьонача гимнастка говзал эгтара хьалха гучаяьлар дешархоштта юкъе дIахьош хиннача яхьашка. Школа сий лорадеш хилар юхьанца. Яа бIаргагора спортивни цIейш дIахьоча а. Массава а центрахкхаш селла хоза хулар цо гимнастически упражнени еш дIа-хьа мел хьаьа кхьже.

Дукха за алале республикански яхьашка хьалхара моттигаш яха йоалелар Людмила, тIаккха республика арахьа дIахезар говзача спортсменка цIи. 1966-ча шера «Динамо» ДСО Российски Совета хьалхара моттиг яккхара Ростове хиннача яхьашка дакъа лоац Турищевас. Мадарра аьлча уккхаза дукха аьттув балансар цун. Бакъда из вIалла новкъа а хилинзар кхы дIале а шиi говзал лакхъе дага йолча йийга. Гимнастика ше маррра караерзае. Из уйла яр ден а бус а цуннара ца къасташ хиннар.

Шин шу хьалха Россе Къулбехьен территориальни спартакиаде хьалхара моттиг а яьккха «Динамо» общества абсолютни чемпионка хул Турищевах. «Из ба са эгтара хьалхара толам», — йоах Людмилас ше. Цул тIехьагIа Волгограде, Киеве, Ленинграде — дешархой спартакиаде, Москве— СССР-а халкьий спартакиаде, «Динамо» Центральни Совета яхьашка —Краснодаре, кхычъ, а Советски Союза городашка дIахтихьача йоккхача яхьашка тIехдика хьовхамаш гайташ хьаннай вай республика вихал спорта мастер Турищева Людмила.

Юххера а дукха ха йоацаш СССР-а хьалхара моттиг яккхара Куйбышеве хиннача яхьашка дакъа лоац. Европа Союзе гIолла дIалоавйт ле шиi цIи. СССР-а кубок цунга кхоач. Из Людмилай шиi хинна а ца Iенг цун тренера СССР-а спорта мастера Растороцке а вай республика а боккха тоам ба.

Атте хьахиннадац из деррига а. Халанех бIу ца къоабем, аьттув баьнлабацар аьнна на йоаш, ха ца къовсаш бIарччача денношка тренировкаш еш, чоалхане упражненеш караерзеш хулар из.

Цхьа дика овзах я Людмилай. Яхье шийна дукьала шиз боллагIа вола спортсмен шийсвелча цIаккха дага а дохиц цун ше цо зашерг ма йий аьнна. Нагтта дила Iомаьй из цун тренера Растороцкий Владислав Степановича. Цудухьа найна гучча бесса дика да пхийтта шу мара дьлаза йолча йийга хьоххамаш.

ПIийга кхачачох тоьам беш ях Людмила. Дахн шиi говзал лакхъеш, техника дакхха гIалат доацаш хилийтара хьахьегаш хьайоагIа. Кестта Германски Федеративни республикаш Советски Союзан юкъе хургдоча духеп халкьашта юкъерча вIашагIкхетарга кийчлуш я Турищева.

СУРТА ТIА: спорта мастер, СССР-а кубок яьнна Турищева Людмила.

И. Плиева сурт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЯЛИЕВ Маьмад-СаIид.

КЪОАНОЙ КЪАМАЬЛ

ПОЭТИЧЕСКИ РЕПОРТАЖ

Солхан баррахь ве цIаьовгIаш
„Маьмаьл дош бар боккхий нах.
Цхьанне йоахар: «ХIара шера
Толамгара — толам бехь.

Зогадуаллаш тоалу вахар,
ХIара цIагIа нраз кхоьи.
Селхан наха лей ве лъхар
Хьаннм хиннав, машин йоки».

Вокха йоахар: Хьоа са хьайзаб,
Фальг ма дийцар тахан гу.
Мекна дела де кхолнах хайшаб,
Хи кIал гIолла нааьнъаш ду.

«Мизан таразаш латт тикашие,
Сурт тIаьш тохкаш спутник лел.
Ца гу овгIуа гучаьнникa
Бетта кьайле вайга ел.

Бетта Iо тIа агIай байракх,
Кхы седкъашнахь наьгъаш ду.
Москве хула передачаш
Шоаш моарра лоаж чу гу. —

«КIелиагаш а нхьалалаш дош,
ДIа а аэду — хьо а дуц.
Вай таханэно цец а ваьнхa
Дьора аз-м бвнкъан дуц.

Ясмоланаш хьаккхол наха,
Машина Iа аккар ду.
ГIум хьийнкача форд тIайаьнка,
Цига хьийнъа ллят гу».—

«Унх цхьан шера баьнка толам
Хапкъ цецдаллаа бонкха бa.
ХIанз кердача шера хургбар,
Тош ба, кхы а боккхагIа бa.—

«Унх вай хапкъа цаI а Дьые,
Къамаш шоайла таро лаьт,
Озабезам ца бош даим
Парте уж цхьатарра хьехт.

Барт цаI беца хилац беркат,
Шевар вIашн тайна вах.
Лог дел нерда шу хьахулаш,
Аз а, — «Дьикъал хила! —
ве...—».

Белакъоаш доккарош
Догар дувцаш хьэркья ду.
Аз а хьега, хIай керда шу!
Лоам чур дIайха моарнал лу!

МИЧАХЬА ГIОРГДА ЦIЕЙ ДЕЗДЕ

Дезе новкъостий! Шоай цIей сакъердамe дIадахьа из лерхIий оаш. Шоана аьнна кийчъаь я дуккхен сакъердамен мероприятеш. Шин шийнахьа 31-ча декабрен 1-ча хиварех М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански драматически театре кердачъ шерара сайренаш хургьа. Цу сайренйй программа юкъе шоана гургьа Л. Устинови, О. Табакови авторалш бола спектакль. Из ба шиь актах латта «Белоснежкен ворхI гноми» яха комедифальг.

Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч - ГIалгIай драматически театра артисташа тахан шоана гойтаргьа А. Хамидова (Бож-Iальлий зиар» яха спектакль. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне зала чу шун хьажа йиш хургья Кагирхой цыгански ансамбла кериертага.

В. И. Ленина, Пролетбата, Н. К. Крупская цIерагIча культура Дворецашка пахирхой бал-маскарадаш хургья.

* * *

ШОАНА, БЕРАШ

Республикански тенинкий театре хоза кийчъаь елка я. Елка гонахьа дед Мороз, Снегурочка тайп - тайпара ловзараш аттракционаш, халхараш, кхыдар хургья. ХIаьта сцена тIа шоана гургьа «Винни Пухи кхыбараш» яха керда спектакль.

Ломаца къовсавалар

Пхе ломах латта Iул чуйккхад Кене форда йистацарча районерча африкански фермера Жозеф Мукал дохкан чудоаххича йоккха йоацача бежкарта. Кхь гамажах ваьнкан фермер.

Деррига доахан хIаледдаь дехлалца ломаш сешаагдоацкыга а хоаш, Макален ихи африкянен кхык, дохьаж доалла гебагIаш юхьедатIа тIаьскаш дола Iадевькхаш а ийпа, кхайкаяна баькхача хьаьший лер кхи бахаб. Цхьа ха яьнича гIолла шоаш дуллах дазачул тIехьагIа йоархIашта юкъе салоIаш дада ломаш корадахьа чарахьашта. Iалсаьвх техача Мукала цхьан лома чо яьй. Цхьабехкъда, чарахьа шоллагIа тIаьск хьалiайкха а кхелехьа тIаккхоссадиннад цунна чо хиша дьхха.

Шоай новкъоста тIаккхоссадiенна дехьденка аьхха бIаорга а дийна, из воннаот а лаьрхIа, вовж чарахьий байда йоархIашта юкъе лечкъаб. Цхьабакъья, Мукала — турпала дар санна гIол-мажье йолаш вола сат — калуш хиннавац. Къовсам болабеннаб. Аьхха, фермера букъаюкъе тIа а тоссадента. кIараша цун делI тедаш дар, шиi цергаша фоартага кхача гIерташ. Цхьабакъда, хала чов диначa аькхан ниа тIа-тIа гIелдуш боагIар. Кара гера доацаш волча сагo ломаца лоаттаба къовсам цхьан сакьата гаргга бIаьабелар. Юххера а, овикарий аьла знадир.

Денал дола африканен хIанз больнице ва. Лазара лакагIа худаш боагIа Мукала.

(ТАСС).

Доазол дехьара

ХIАНАБ ТIОМ?

(е американски пропаганда кийгIа гIулакхаш)

Цу кеIалт хнинача дошо ерига Америка корзагIйовкх, Юкъера американен корзагIвьнчав из хаттар ше диче, шийна юха жоп на хоэиндаь Керте латтар — жоп-дала йиш йоаца хаттар шийга дендаь. хIаьта жоп из делна я иштта йиш яц.

Лоацца аьлча, из кхетадеш дa. Американа кIордабаьб ворхI лоам гIехьашка лоаттабу тIом. цун маIан молагIа за шийна из хоаш бола тIом.

Президент Джонсон а администрацин а кланзир сизафий къакьегам шийна дIотIа ца найача — Вьетнамера тIом хьан а сел дукха а лоаттабу дIа ца хийтача. Президента къахьттача помошника Уолт Ростоу духхьал хьаккайкалу. Вьетнаме шиi кьаман хьашташ лоралеш я США кхаш. Хьажал, декхарах мишта лоадхIаву США паччахьалкхен секретарь Раск:

«США-с шиi тIема низаш Вьетнаме лоаттаду 1955 шерарча договорах вIаший кхерамзле лораяра хьакъехьа цо шийна декхар гIайциандаьль.,

— ШоалагIа-дале, вай Къулбехьен Вьетнаме да Къулба-Малхбоален Азе машари кхерамзлен хилар цIенхаштта лоаш вай доландаь...

— Вай Вьетнаме да Тайжача океане машар оттабар лоаш вай доландаь...»

Раска мел дувцарашка, Ростоу дешашка а мара, кхьметтел деша тоама а хIамах хьоахадаш Къулбехьан Вьетнама шиi лоIама хьакъехья. ДухуIавоаккхаш хIама дац «1955 шерара договор» белгалдаккхора а. Из договор — СЕАТО вIашагIйоллара хьакъехьа оттадаь — Къулбехьен Вьетнамо кул кадаьлац.

ХIаьта, Къулбехьен Вьетнаме фу хет, фу дувц цу тIемах? Леха США посольства конфиденциальни доклад енай «Нью-Йорк таймс» яхача газета сайгонски корреспондента къулбехьен вьетнамски халкъа дагарчун хьакъехьа. «Кхы дIахорлар ца дийнача я, пхьадолча гIозарашка. — йоах доклада тIа, — Вьетнаме ВIамагIкхийттача Штаташа кхоачашлечa декхара мах бара реальноста тIера мах дIатуьжаш йола тамашийна белгалонаш аслу» ХIана дуккхача вьетнамцошта кет США-с шийна хоашшехьа ... йола продукци маьхала яккхар дуьхе, «аьнна». Дукхача вьетнамцошта хетачоа, кхьметтел Къулбехьен Вьетнам а суверенитет а кхердама кIалъоттаеш, селлара чIоагIа доала влияни лоаттабу американцаша Вьетнаме, къаьстта а тIема оперецешта йухгалдеча.

Вашингтоно баьча низах мобилизацие хьакъехьа керда закон тIайнад сайгонски Iаьдалаша. Из гIулакх, гIейло белгалдоакх сайгонски парламента депутатех цхьанне, чакхдаьккхад, американски общественноста «сатедар» дукха. хIана аьлча американски халкъ раьза доллаш гIулакх дац Вьетнамера тIом тIа бахийта американцашта мобилизаци яр. «Американски хьашташ ба хьан долаш лета вай кагий нах эскаре тIа санна чьех?» — аьлар пхьакха сайгонски парламентаре.

Американски посольства цу докладa тIа буацарий «доале латта обрaзованин нах» ба, хIаьта чиновникий метталара адамий меттала а доаккхаш цун маIан дича американцашa шоаш вIашагIъеллачa сайгонски администраце лаккерча гIулакхаш тIера нах. Кхьметтел цу наха а лет «бокъонца американцаша лерхIар тар ма ду дукхагIа вьетнамцаш боабелга да» аьнна.

Уккхаза а керда проблема отт Вашингтона хьалхашка — бух боаша шоай тайнари къайлеваьт. Сайгоне дувцаьо, укх деша духтIадвла гIерташ американски кепаIоваон корта хьаьрбаьнна дукха хе йолча океанал дехьа дIакхухьийт американски корреспонденташа: «Вай вьетнамцаш «хIана латаш цар» бараш санна дика? Цу хаттарна дувзаьенна цхьаькха а отт: вай американски кагий нах хIана ба бой бела нар кагийча наха хьалхара? Цудухьа, корзагIбьнача хеджархоша тIа-тIа чIоагIагIа тIагIортадеш хаттар ду корзагIвьнача президентага Джонсонага: «Хьан тIом ба из?»

Арк. КАЗАКОВ. (ТАСС).

КЕРДАЧА ШЕРА КИЙЧДАЬ СОВГIАТ

Нагахьа санна Атлантикера хьехача бIайкача кихо Малхбузен Европе аргIанора циклон ца яхье я, малхбузехьарча немций дукхача шерашка дукхьашка хургла, уккхаз, ма дувцара аьлча, «Керда кIай шу». Эгтара хьалха бIаргайнай сона рейнски столица цун цIаккха ма хинна кIайдувхар дийха. Лов да массакхьа а — кIенхой тховнаш тIа, хIена а баьшара латтача гавонаш тIа, гамаш тIа, машиний капоташ тIа. Балха зIакхача сихбенна болха нах Iатiаделкхача тIаьдача лайх локтигашта кIал лечкъ. Сайренашка Боннера Маркплац яха центральни майдан шуна гонахьара готтига улицаш хьалйиэза сийрдаьнна рекламаш йоакх. Ратушана хьалхашка Iальмате йоккха елка а тикай витринашка бIаьш нагий елкиагаш а латт. Тойп-тайпара бесаш волаш йолча цIерилгашна лепаш да долла хIама, холлача хIамо безам тIауьз, доллача хIамо чухьех, эша йоах...

Лифта тIа а этта шоллагIча этаже тIа воал со барзкъаш дохкача «Хеттлаге» яхача респектабельни боннски тика йолча. ДIачуволлачa хьалтеха йоаллача рекламо йоах дIалехаш мел доле эше хIамаш хуьнйтаргга. «Чудуалъ — дакхе дергаш шо». ДIаькхача мугIарчерI хьальлаш костюмаш, смокингаш, сайрйнара кочмаш, кхьараш а йолаш йолча йоккъача зале дIачувоал со. цигга, со пеп а воаккхаш, гучаIоал сона се — хIама эша дена со цаI мара укхаза кхы сег ца хилар. Юхьмараж тIа бехаме белабалар а делхаш массехк продавец сайна хьатIаволаьсача. цхьа во хийтар сона. ХIаьта се бохче чу доаллача аччал дуккхи дезагIа йолча товара мах сайта хьанкхайкабьчуя тIехьагIа, са кхы ве хIама дезацар, продовецаш сел гIулакхаца хиларах царна баркал алеш малхулла сиках се хьаненача новкъа юхахьедилтен мара. ХIанз шиi са тешам бойбаьб реклама.

ХIара пфеннинг кходе Iема, опыт йоалаш бола, бонски цIен-воаной цу зIаках ца тоссалу дукха ха я. Цхьана а хIаманца бугалургбац шуга уж е «Хеттлаге» а, е цу тайпарча кхьча тикашка я. Цхьабакъда, маьхаш лохдаь дарегIа товараш дохкача универмагий прилавкашта хьалхашка гуллий латтакьм хул уж Iурра дена сарралла.

* * *

Кризисо додалий тIовраIо чIоагIа хIама техар-ФРГ-ерча «экономически тамашах» йолча легендана, цун тIехьашкахьара баьде оагIув хьагучъ а яьккха. Производственни мощностешта бу ма ду болх ца хилийтарах хьахиннараш хьаьра гуш да, къастта а Рурска областа городашка.

Кхы цIаккха болх а ... сайна латта шахташ, ... жашта хьалхашна ... царей йIаьха очередаш, номерной знакаш а йоаниш «дIатайса» латта автомашинаш (ахчанна къайбалар бакьан долаш царех найда эца йиш йоацаш ба цар дай: лакхьенна налогаши бензина тIаккхийтта мьахаши). Улицашка дукхагIа хоиу велосипедишцен гIамин леларашь (царгара налогаш яхац) Вахарах белаб дукха таксей дай.

Коммерчески гIулакхашта а чIоагIа хIама техай кризисо. Керда шу хьатIаоттача хинара ФРГ торговле оборот соакхарха оборота 70 процентага а кхьчаьц. «Йокъонна бола цIейцара безам боацаш ба, — кад «Ди вельт» яха газет. — ХIама эца вахичо кхоаза бе гIакIалтIа доаккаргда ахча кердача шера совгIат ийца ше валалехьа. «Баха нах иштта кхом беш хилара бакъанаш ше дуьшаш, газето язду: «Йолх хург ца хилара белгалонаш дIа вIалла а хьанвац. Кхы а кхерамагIа хила гарлуш я уж, нагахьа санна Iа, дувцаьчъ тайпара, бирса доагIе. Цул совгIа январь бетта денз езагIа хургья электричество, газ, хий, квартирах боаккха нах. Трамвайна вахар, кино билеташ, больничи кассашка дIачутела мах — долла хIама дезлургда. Лоацца аьлча, 19 миллион дезалий кердача шера тIехкар чIоагIагIа оза дезаргда».

* * *

Йоккхача боннски универмаге дIачувоалача гетараш тIехьа а локхаш иллеш доах йоккха йоацача копелло. Уллув кхабилг латт сагIийна спа хIама чутессаш. Цу тIа дах йоазув да: «Эгтара къечарна». Из — «КIалхарбоаха эскар».

Улица тIа гIолла дIайода духовой оркестр. Iаьржа дувхар дийха ба маIа нах а кхалнах а. Фаташ етт, зурмаш лекх. Оркестрантий фурашкашта тIагIолла дах йоазув да: «КIалхарбоаха эскар».

Итташ газеташен дикаш деча организацешен рождество хьатIаккхоачаш эгтара къегIчарна сагIийна хIама гулъю. БIаьхийнар дайна бIехачъ цу сагIийна цIендар дукьа. СагIийна хIама телардий спискаш кепаетт газеташа. Масала, кегельски дамски клубо шиi кассера къечарна хьожалий бIарчча 10 марка (!) «Камаьршачa» дамашна хIанз ситийна каб ергьа. ХIаьта, цу лоадамбоацача, мискача сагIилгех фу хургда бIаьш эзараш болча къечарна, инвалидашта пенсионерашта, хьабе болх боацараштa? Сагото тIаккхаьча хилар гуш да газеташка цар ухийтача письмош тIера. Хьайла фу язду, масала, цхьан 78 шу дьаьна йолча пенсионерко: «Сона дизабет яха лазар да, цамогаш леллаш лог а да са. Цхьанкха тайпа дIайха баржъа дац. Юххедиса метта тIа тесса шиi кися а геттара тиш а денна, дIаддьнная. Оалаш дика дадоаккхий нах мецбала а шелбала а безац, хIаьта боккъонца долаш дар мищтад? Уж тайпа письмош дуккха эзараш ух газеташка. Цар авторех язду Боннски «Генераль-Анцайгер», «Уж ... мецба ба, тишдена бераш ... тIа, товарех йиза болча гастрономий витринашта хьалх... уж, кхьабакъда, кхьметтал ... аргIоана продукт... дохкаш ба. Централни ... йола квартираш юкъеш хазарах мара йий а хац царна».

Иштта я тIехьаькха юкъана «экономически тамаша» чухье.

Владимир СЕРОВ, ТАСС корреспондент.

Бонн.

ДРВ. Халон улупурчи Тхань Три района доа ца тIамхочо американски самолетана оттаи ба хаккха льбица тIамахой.

ВИА—ТАСС-а сурт.

ЛАДУВГIА, ХЬАЖА

РАДИО

2 январь, ШИНАРА

7.15 — «Пятилетиа кхоалагIче шера чу долаш», яха беседа. 8.25 — Дагестански иллеш. 8.45 — Нохч-ГIалгIайчен хьехархой съездага. 16.05 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.30 — «Европа 1967-гIа шу» яха беседа (гIалгIай меттала). 17.00 — Нохч-ГIалгIайче иллеши ашарашш. 17.30 — Вай индустриальни моз. 17.45 — Тха микрофона хьалхашка (нохчий меттала).

3 январь, КХАЬРА

8.25 — «Иван Сусанин» яхача Глинка опера тIара халхара ашараш. 8.45 — «Иваново-Вознесенски ткачий хьалха аргIанкъара стачка хиннача хана дена 70 шу» яха беседа (нохчий меттала). 16.05 — Къона тIехье. 16.30 — Халкъа контролераш (гIалгIай меттала). 17.00 — Халебски иллеши ашарашш. 17.30 — «Къонал» (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 январь, ОРШОТ

12.00 — Бераьшта. «Шийтта бутт» яха мультфильм. 14.00 — Салтана паччахьий бола Пушкина фальг. телевизиони спектакла премьера (ЦТ). Из хул 15 сахьата 15 минута хьалаца. 17.30 — Классически овгIонаш тIара. (ЦТ). 18.30 — Хиппа йолий-теш Хьажа? Телевизиони спектакла премьера. (ЦТ). 19.50 — ДIавайца хилара куяг яхде. Голубой огонека почта. (ЦТ). 20.30 — «Хьо» яха информационни программа. (ЦТ). 21.15 — «Тахан керда аттракцион» яха художественни фальм.

2 январь, ШИНАРА

12.00 — Бераьшта. «Маленький беглец» яха художественни фальм. 18.00 — «Сфинксы над Невой» яха очерк. 18.20 — Телевизионни кердадарий лаьрхIа йола выпуск (гIалгIай меттала). 18.30 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.00 — Керттера геолог яха кино-очерк. 19.15 — Ах бIаь шера гIулакхаш. 1929-гIа шу. 20.10 — Шоана, бераш! 20.25 — Денала — 25 шу. 21.05 — «Зверушка» яха художественни фальм.

3 январь, КХАЬРА

12.00 — Бераьшта. «Мальчиш-Кибальчиш» яха «Красный молот» завода культура цIен техникий театра спектакль. 12.35 — «Снегурочка» яха мультфильм. 18.00 — «Уржумера вIаьхк» яха кино-очерк. 18.35 — Механашта юкъе латтача хьалат дола къамаьл. 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Нохч-ГIалгIай радион телевиденен инструментальни ансамбла концерт. 19.25 — Ленин вeь 100 шу хиларга. «5 минет» яха Iилма-популярни программа. 20.05 — Шоана, бераш! (нохчий меттала). 20.20 — Ах бIаь шера гIулакхаш. 1929-гIа шу. 21.15 — Баьхьолча дакъахьа фальм. 21.35 — «Хьакъал доаца декхар» яха телевизионни фальм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-98; редактора зам. 3-38-11; белхаза секретара—3-44-38; партийни вахарех, культурах, промышленностен отделаш—3-42-39; кьра бахаман письмий отдела — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-98; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-44-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-39; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненски рабочий» издательства типографи. Революции проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05002. Заказ № 813